

Interaktion via textmeddelanden
– en studie om språkliga och
kommunikativa element i SMS

Maria Ruotsala
Tammerfors universitet
Institutionen för språk- och
översättningsvetenskap
Nordiska språk
Avhandling pro gradu
April 2007

Tampereen yliopisto
Pohjoismaiset kielet
Kieli- ja käännöstieteiden laitos

RUOTSALA, MARIA: Interaktion via textmeddelanden – en studie om språkliga och kommunikativa element i SMS

Pro gradu -tutkielma, 64 sivua + liitteet (2 sivua)
Huhtikuu 2007

Käsittelen pro gradu -tutkielmassani tekstiviestien kielellisiä ja kommunikatiivisia ominaisuuksia. Tekstiviestit ovat hyvin lyhyitä tekstikokonaisuuksia, minkä vuoksi yleiskieltä joudutaan usein muokkaamaan tiiviimmäksi esimerkiksi erilaisten lyhenteiden avulla. Viesteistä jätetään pois kaikki se aines, mikä ei ole täysin välttämätöntä sisällön ymmärtämisen kannalta. Tekstiviestien kielessä on myös paljon puhekielisiä elementtejä, sillä genren ominaisuuksiin kuuluu tyypillisesti epämuodollisuus ja kielellinen vapaus. Tutkimuksessani keskitytään kuvaamaan yleiskielen muutoksia tekstiviestien kontekstissa sekä tekstiviestien tyypillistä rakennetta. Materiaalini pohjana ovat kaksi kyselytutkimusta, jotka on toteutettu keväällä 2004 ja syksyllä 2005 ruotsinkielisellä Pohjanmaalla. Kyselyyn osallistui yhteensä 71 lukion ensimmäisen vuosikurssin oppilasta Topelius-lukiosta Uudestakaarleppystä ja Pedersören lukiosta – 49 tyttöä ja 22 poikaa. Tutkimuksen kysymykset käsittelivät sekä tekstiviestikielen tiettyjä osakokonaisuuksia, kuten hymiöitä ja lyhenteitä, että viestejä kokonaisuudessaan. Materiaaliini kuului yhteensä 142 kokonaisuudessaan kirjoitettua tekstiviestiä.

Tutkimuksessani selviää, että lukiolaiset käyttävät tekstiviesteissään runsaasti puhekieltä ja lyhenteitä, minkä vuoksi viestien kielellinen ulkoasu poikkeaa huomattavasti normaalista yleiskielestä. Viesteissä on pyritty ilmaisemaan myös monia nonverbaalisia elementtejä, kuten äänenpainoa ja kasvojen ilmeitä, jotka ilmenevät huomattavasti selkeämmin kasvokkain tapahtuvassa keskustelutilanteessa. Näiden elementtien koodaamiseksi tekstiviesteihin hyödynnetään muun muassa hymiöitä, asteriskeja, interjektioita, isoja kirjaimia ja huutomerkkejä.

Viestien sisältörakenteissa ei puolestaan ole havaittavissa mitään selvää kaavaa. Etenkin tekstiviestien aloitukset ovat luonteeltaan hyvin vaihtelevia, eikä niissä esimerkiksi välttämättä esiinny monille muille keskustelukonteksteille olennaista small talkia. Toisaalta tekstiviestikeskustelun viimeiset viestit pyritään aina ilmaisemaan hyvin selvästi, jotta ylimääräisiä viestejä ei viimeisen viestin jälkeen enää turhaan lähetettäisi.

Tekstiviestien käytössä on jonkin verran eroja tyttöjen ja poikien välillä. Tytöt kirjoittavat prototyyppisesti kielellisesti rikkaampia, monipuolisempia ja ylipäättään pidempiä viestejä. Tyttöjen motiivi viestien kirjoittamiselle on usein lähinnä sosiaalinen. Pojat puolestaan ovat käytännönläheisempiä kuin tytöt: he eivät käytä ylimääräisiä merkkejä viesteissään vaan kirjoittavat lyhyesti ja ytimekkäästi. Pojilla on yleensä myös selkeä informatiivinen tarve lähettää viestejä, ei ainoastaan halu keskustella.

Avainsanat: textmeddelanden, språkbruk, kommunikation, icke-verbal kommunikation, gymnasister, diskursanalys

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING.....	1
1.1 Syfte.....	3
1.2 Material och metod.....	5
1.3 Teoretisk bakgrund.....	8
1.4 Disposition.....	10
2 UTGÅNGSPUNKTER.....	11
2.1 Historiska vändpunkter.....	11
2.2 Litteraturöversikt.....	12
2.3 Viktiga termer.....	15
2.3.1 Kommunikation och icke-verbal kommunikation.....	15
2.3.2 Talat språk, skrivet språk, talspråk och skriftspråk.....	18
3 ANALYS.....	21
3.1 SMS som kommunikationsmedel.....	21
3.1.1 Typiska drag.....	21
3.1.2 Förhållandet tal och skrift i SMS.....	25
3.2 Kommunikation via SMS.....	28
3.2.1 Inledningsuttryck.....	28
3.2.2 Tvekljud och återkopplingsenheter.....	32
3.2.3 Förkortningar.....	36
3.2.4 Turtagning och framsteg i diskussion.....	40
3.2.5 Avslutningsuttryck.....	43
3.3 Icke-verbal kommunikation.....	45
3.3.1 Smilisar.....	45

3.3.2 Asterisker.....	48
3.3.3 Skiljetecken och versaler.....	50
3.3.4 Interjektioner.....	52
3.3.5 Pauser.....	54
3.4 Talspråkliga drag.....	56
3.4.1 Dialektala uttryck.....	56
3.4.2 Fula ord.....	58
3.5 Skillnader mellan flickor och pojkar.....	59
4 AVSLUTNING.....	60
4.1 Diskussion.....	60
4.2 Sammanfattning.....	63
KÄLLFÖRTECKNING.....	65
BILAGA 1: Frågeformulär (Nykarleby).....	70
BILAGA 2: Frågeformulär (Pedersöre).....	71

1 INLEDNING

Språket som används i textmeddelanden, SMS-språket, är en relativt ny språkvariant. Termen *SMS-språket* är helt relevant, eftersom man verkligen kan tala om en unik och särskild språkvariant som har utvecklats i mobilkommunikationen och som har sina egna speciella egenskaper. Initialförkortningen *SMS* används nuförtiden allmänt som kortare synonym till ordet *textmeddelande*. Uttrycket kommer ursprungligen från engelskan och betyder *Short Message Service*. I början kunde textmeddelandena bara vara 160 tecken långa inklusive mellanslag men nuförtiden är det redan möjligt att sända längre, så kallade kombinerade meddelanden. Dessutom måste man komma ihåg att också de här meddelandena delas upp av operatörerna på det sättet att de i praktiken består av flera kortare meddelanden med 160 tecken. De här mindre enheterna faktureras också separat. Således är utrymmet i textmeddelandena fortfarande ganska begränsat, vilket åtminstone påverkar alla dem som vill vara sparsamma med sitt telefonbruk.

Hela SMS-fenomenet är ännu ganska nytt och därför också aktuellt i vårt samhälle. Ämnet väcker alltså fortfarande mycket intresse. Man har kunnat sända textmeddelanden först under den senare hälften av 1990-talet, när mobiltelefonerna kom i allmänt bruk. I alla fall har de redan hunnit bli väldigt populära runt om i världen – och särskilt bland ungdomarna (Ketamo, Multisilta, Haaparanta & Suominen 2004:3). Textmeddelanden har erbjudit en möjlighet att kommunicera på ett helt nytt, modernt sätt. Genom att sända textmeddelanden är det enkelt att ta kontakt med vänner var som helst och när som helst. Att ta emot ett meddelande stör inte så mycket i mottagarens omgivning som en normal telefonpåringning (Kasvi 2002:10), och även om man inte genast skulle ha en möjlighet att svara på meddelandet står det kvar i telefonen så länge som det behövs. Det är alltså också fråga om en ganska stor valfrihet med textmeddelanden och bruket av dem, om man tänker på denna aspekt.

I dag är det enklare än någonsin att kommunicera med hjälp av textmeddelanden, eftersom nästan varje finländare har en eller till och med flera mobiltelefoner och således också en möjlighet att sända textmeddelanden. Vissa telefonoperatörer har speciellt lagt märke till SMS och deras popularitet och börjat erbjuda särskilda SMS-abonnemang för dem som

mestadels använder sina mobiltelefoner för att sända textmeddelanden. Ett bra exempel på detta är Elisa Tekstari som erbjuds av Elisa Apb (Elisa Oyj 2006)¹.

Textmeddelanden har väldigt snabbt blivit viktiga kommunikationsmedel i vårt samhälle. De används inte enbart för att förmedla enkelriktad information utan för att verkligen ta kontakt med andra människor, för att samtala, för att kommunicera. Meddelandena förblir oftast inte några enskilda, korta textenheter. Sändaren antar att mottagaren svarar på meddelandet, att han eller hon reagerar på ett eller annat sätt. Detta visar sändaren att mottagaren både har fått meddelandet och förstått dess innehåll (Laursen 2005:55). I denna avhandling vill jag speciellt koncentrera mig på den här aspekten: att undersöka hur textmeddelanden egentligen fungerar som kommunikationsmedel, hur det normala språket förändras och utnyttjas i det här ovanliga sammanhanget och hurdana kommunikativa faktorer SMS-språket använder för att förenkla och förbättra interaktionen mellan sändaren och mottagaren som inte kan se varandra.

För att utgående från ett autentiskt textmeddelandematerial undersöka hur textmeddelanden fungerar har jag valt skriva min avhandling pro gradu om SMS-språket, om dess språkliga och kommunikativa särdrag. Jag har tidigare i någon mån undersökt textmeddelanden och deras språkbruk i mina proseminarie- och seminariearbeten. Ämnet har intresserat mig redan länge, eftersom SMS är en ny och varierande genre som inte är bunden till de vanliga skrivreglerna. Textmeddelanden är nuförtiden ett helt normalt och vardagligt fenomen i Finland, men ändå har deras speciella egenskaper inte ännu undersökts mycket.

Som material i min undersökning har jag autentiska textmeddelanden som jag har samlat in under åren 2004 och 2005 med hjälp av två enkätundersökningar (se bilaga 1 och 2). Undersökningen genomfördes i två österbottniska gymnasier, i Topeliusgymnasiet i Nykarleby och i Pedersöre gymnasium. Alla exempel som senare förekommer i den här avhandlingen har jag tagit från det här materialet. Sammanlagt svarade 71 gymnasister på min undersökning och det finns 142 meddelanden i sin helhet i materialet. Gymnasisterna som deltog i undersökningen var 15–17 år gamla.

¹ http://matkaviestinta.elisa.fi/public/elisa.do?id=hen_liittymat,liittyma_hy_0020.htm

Det som är intressant men också krävande med mitt undersökningsämne är att textmeddelanden egentligen är en ganska exceptionell genre. Textmeddelanden kan alltså grovt kategoriseras som en form av skrivet språk, men ändå har de också vissa egenskaper som klart och tydligt är mer typiska för talat språk. SMS används till exempel oftast i en informell situation mellan människor som redan är bekanta med varandra. Eftersom textmeddelanden normalt inte används för att sända någon officiell information, behöver ortografin och språket inte vara lika noggranna som i den normala skriften. Samma regler gäller inte för det här kommunikationssättet som för det allmänna skriftspråk som används i mer formella sammanhang (Kukko 2003b:11). På grund av att meddelanden är mycket korta är det också typiskt att ha olika slags förkortningar och andra språkliga undantag med i texten. SMS-språket kan även utan problem använda dialektala uttryck, svordomar eller många andra typiskt talspråkliga drag som är sällsynta i skriften. Därför kan textmeddelandespråket ibland se lite konstigt och svårtolkat ut.

Fast meddelandena är väldigt korta och därför ibland nästan fungerar som telegrafer, är det ändå möjligt att börja en dialog mellan sändaren och mottagaren, en slags modern brevväxling som bara sker snabbare och enklare med hjälp av mobilteknologin. SMS-dialogen är ändå en ovanlig samtalsform, eftersom det inte finns en direkt kontakt mellan samtalsparterna, vilket betyder att de varken kan se eller höra varandra. På det här sättet kan textmeddelandedialogen inte alltid direkt jämföras med ett normalt samtal som sker ansikte mot ansikte – eller ens med ett telefonsamtal – utan man måste komma ihåg att ta hänsyn till dess egna speciella särdrag.

1.1 Syfte

I den här avhandlingen koncentrerar jag mig på att redogöra för hur ett textmeddelande fungerar som kommunikationsmedel och hur språket egentligen används i denna kontext som kan anses vara ganska exceptionellt jämfört med några andra mer traditionella skriftliga genrer. Jag diskuterar både fördelar och nackdelar som kan förknippas med SMS-kommunikationen. Det är först och främst viktigt att fråga hur kommunikationen lyckas utan visuell kontakt och i en kontext där skrivaren bara har ett väldigt begränsat utrymme att använda.

Det är också intressant att undersöka hurdana speciella konstruktioner som kan användas i SMS-språket för att förbättra interaktionen mellan sändaren och mottagaren. En prototypisk diskussion sker mellan två individer i en direkt kontakt, ansikte mot ansikte, och i realtid. Då är det möjligt att använda till exempel olika slags gester och tonfall för att göra dialogen mer flytande och för att undvika misstolkningar (Hård af Segerstad 2003:121). Kan SMS-språket på något sätt ersätta sådana här *icke-verbala element* som normalt inte alls tillhör skrivet språk?

SMS-språket kan klassificeras som en ny och modern form av *skrivet språk*, eller *textat språk* om man vill vara mer exakt. Detta betyder ändå inte att meddelandena bara skulle skrivas på *skriftspråket*, alltså på standardsvenskan, utan det kan även förekomma vissa *talspråkliga* drag och talliknande uttryck i SMS. På grund av detta kan SMS-språket ibland börja likna mera *tal* än *skrift*. Textmeddelanden är kanske ett slags exempel på skrivet tal, alltså att man skriver på samma sätt som man normalt talar. Denna aspekt är viktig att ta hänsyn till när man betraktar textmeddelanden och själva SMS-språket som kommunikationsmedel. Jag vill alltså ta reda på hurdant förhållandet mellan tal och skrift är i textmeddelanden och hur det syns i praktiken. Jag diskuterar det komplexa förhållandet mellan alla dessa termer närmare i följande kapitel.

Via textmeddelanden är det också möjligt att föra en dialog, även om sändaren och mottagaren inte kan se varandra och de inte har samma kontextuella situation. Ofta kan ett SMS-samtal likna en alldeles vardaglig, informell diskussion. Jag vill ta reda på hur dialogen egentligen byggs upp genom att sända textmeddelanden och av hurdana element den består.

Jag lägger också märke till skillnader i meddelanden skrivna av flickor jämfört med pojkar. Det är intressant att se hur olika kommunikationsmönster och också språkliga konstruktioner kan användas på varierande sätt beroende på könsskillnader. Dessutom är det uppenbart att textmeddelanden också kan användas för många olika syften. Detta syns naturligtvis i både längden och innehållet av meddelandena. Därför vill jag också ta hänsyn till denna aspekt när jag jämför flickor och pojkar med varandra.

Mina forskningsfrågor är således följande:

- 1) Hur fungerar SMS-språket som kommunikationsmedel? Vilka är dess fördelar och nackdelar?
- 2) Hurdana språkliga funktioner används när man kommunicerar i SMS-kontexten?
- 3) Hur kan SMS-språket ersätta de icke-verbala element som förekommer i ett normalt samtal som sker ansikte mot ansikte?
- 4) Hurdant är förhållandet mellan tal och skrift i textmeddelanden?
- 5) Hur struktureras dialogen i SMS? Hurdana element består den av?
- 6) Hurdana skillnader finns det mellan flickor och pojkar när det är fråga om SMS-språket och dess särdrag?

1.2 Material och metod

För att kunna analysera hur språket egentligen används i textmeddelanden har jag samlat in autentiska exempel på SMS-språket med hjälp av två nästan identiska frågeformulär (se bilaga 1 och 2) under våren 2004 och hösten 2005. Frågeformuläret består av olika slags frågor som behandlar både textmeddelandebudet i allmänhet och speciellt språket i SMS. Jag har tidigare använt de här formulären och svaren för mina proseminarie- och seminarieuppsatser, där jag också i en mindre skala har undersökt språket i SMS. Som hjälpmedel för mina enkätundersökningar har jag använt Ylva Hård af Segerstads frågeformulär som också kan läsas på internet² och som hon har använt för sin doktorsavhandling *Use and adaptation of written language to the conditions of computer-mediated communication* (2002), där hon bland annat undersöker hur svenska språket förändras när det används i vissa nyare medier såsom textmeddelanden och chatt.

² Formuläret kan läsas på internet i adressen <http://www.ling.gu.se/projekt/SMS/>

Min egen undersökning genomfördes i två österbottniska gymnasier som ligger nära varandra: Topeliusgymnasiet i Nykarleby och Pedersöre gymnasium. I Nykarleby genomfördes undersökningen i maj 2004 och i Pedersöre i oktober 2005. Sammanlagt 71 gymnasister svarade på frågorna: 32 gymnasister från Nykarleby och 39 från Pedersöre. Antalet flickor var 49 och antalet pojkar 22. Antalet pojkar var tyvärr relativt litet, vilket beror på att största delen av gymnasisterna i Nykarleby och Pedersöre var flickor. Alla elever var 15–17 år gamla då de svarade på frågeformuläret och de var också alla på den första årskursen i gymnasiet.

I de följande kapitlen markerar jag dessa två gymnasier också med bara en bokstav, speciellt i samband med de autentiska exempel som jag har tagit ur materialet. I dessa fall betyder (N) Nykarleby och (P) Pedersöre. Dessutom har jag antecknat om det är fråga om en flicka eller en pojke som har skrivit det ifrågavarande exemplet. Eftersom största delen av de textmeddelanden som förekommer i mitt material har skrivits på dialekt har jag också i vissa fall givit en normaliserad, standardsvensk version med kursiv stil under själva exemplet.

Största delen av frågorna som förekommer i mitt frågeformulär var ledande men ändå relativt öppna, så att eleverna hade en möjlighet att fritt ge sina egna exempel på de konstruktioner som de normalt brukar använda i sina textmeddelanden. Till slut fick de till och med skriva några meddelanden i sin helhet på svarsappret. De var även tillåtna att hela tiden ha sina mobiltelefoner framför sig när de svarade på frågorna. På det sättet kunde de bättre kontrollera hurdana textmeddelanden de antingen hade skrivit eller mottagit. I båda skolorna hade eleverna sammanlagt två timmar på sig att svara på frågorna och alla papper som lämnades in var användbara med tanke på den här undersökningen. Jag har alltså kunnat gå igenom och analysera alla 71 frågeformulär. Det fanns inte exempel på några helt tomma blanketter, även om några frågor ibland blev obesvarade av en del elever.

Jag valde de här gymnasierna i Nykarleby och Pedersöre, eftersom båda kommunerna ligger nära min egen hemort i Österbotten och det därför var enkelt och oproblematiskt att genomföra undersökningen där. Jag kunde alltså själv vara med i skolan och fick berätta lite närmare om min undersökning när eleverna svarade på frågorna och fick berätta lite närmare om min pågående undersökning. Det var också viktigt att cirka 90 procent av alla

invånare både i Nykarleby och i Pedersöre har svenskan som modersmål (Kommunerna.net 2006). Dessutom är Nykarleby och Pedersöre grannkommuner. På det här sättet är min undersökning begränsad till det svenskspråkiga Österbotten.

Enligt min egen erfarenhet var det också bäst att välja den här åldersgruppen, gymnasister, för en sådan här undersökning. De använder mobiltelefoner i allmänhet relativt mycket, och eftersom ungdomar alltid har varit mer öppna för nya vindar än de äldre åldersgrupperna har de på sätt och vis varit vägledare i vårt land när det gäller mobilteknologin (Ketamo, Multisilta, Haaparanta & Suominen, 2004:3). Dessutom kan gymnasister redan i någon mån analysera sitt eget språkbruk och dess eventuella variation. Detta var självklart viktigt med tanke på min undersökning, där jag bland annat försöker ta reda på hur språket förändras när det fungerar i en så pass exceptionell kontext och hur det då skiljer sig från det normala språkbruket. Det är alltså på sätt och vis fråga om att kunna göra en liten självbedömning. Gymnasister har också redan tillräckligt med tålamod för att på allvar kunna koncentrera sig på att svara på en sådan här undersökning som ändå kräver lite eftertanke.

Totalt skrev gymnasisterna 142 textmeddelanden i sin helhet på frågeformulären. Dessutom finns det flera mer exakta småfrågor i formuläret. Sådana frågor har jag tagit med för att mer detaljerat kunna kartlägga några av de speciella konstruktioner som allmänt används i meddelanden, till exempel smilisar och asterisker. De här mindre frågorna gällde alltså inte meddelanden i sin helhet. Att precisera en del frågor på det här sättet motiveras av att man bara kan ha ett begränsat antal meddelanden sparade i telefonen på samma gång. Eftersom den här undersökningen totalt tog bara ett par timmar i båda skolorna var det förstås möjligt att eleverna hade sådana meddelanden kvar i telefonen som kanske inte alls innehöll smilisar, trots att eleverna annars skulle ha brukat använda dem relativt ofta. Därför ville jag helt enkelt ge en separat möjlighet att diskutera dessa mindre, men ännu relevanta detaljer under en egen fråga. Samma motivation gäller förstås alla likadana frågor som finns med i frågeformuläret.

Det är viktigt att lägga märke till att det också finns en del frågor med i de här två frågeformulären som inte alls diskuteras eller kommenteras i den här avhandlingen. Detta beror på att jag redan tidigare har använt dessa formulär och deras svar i andra sammanhang. Speciellt vill jag påpeka att jag inte behandlar förhållandet mellan svenska

och andra språk i textmeddelandena, även om det tydligen är ett välbekant faktum att ungdomar också använder många andra språk i textmeddelandena än bara sitt modersmål (se till exempel Kasesniemi & Rautiainen 2001:180, Skog 2003). I det här fallet vill jag ändå inte koncentrera mig på detta utan diskuterar bara språkliga fenomen inom svenska språket. På detta sätt blir mitt forskningsämne mer praktiskt att både begränsa och behandla.

Den här undersökningen kan klassificeras som kvalitativ och deskriptiv. Jag försöker alltså inte göra några allmänna generaliseringar eller exakta beräkningar, eftersom mitt material inte räcker till för det. Tvärtom vill jag så noggrant som möjligt analysera hur SMS-språket fungerar i just de meddelandena i de här två små grupperna i Nykarleby och Pedersöre och undersöka om det möjligen finns några regelbundenheter i det här begränsade materialet. Jag presenterar också i vissa fall några viktiga siffror som gäller min undersökning. På det sättet ingår också en mindre kvantitativ del i avhandlingen. Denna kvantitativa information har jag sammanställt för att bättre kunna skapa en slags helhetsbild av hela stora fenomenet.

1.3 Teoretisk bakgrund

Eftersom jag undersöker hurdana olika kommunikativa element som finns i textmeddelanden, vill jag här diskutera termerna *diskursanalys* eller *samtalsanalys*, som hänvisar till relativt nya forskningsområden inom språkvetenskapen och som först och främst undersöker hur autentiska samtalssituationer fungerar och hurdana element och konstruktioner de består av, eller hur samtalet i allmänhet är organiserat. (Norrby 1996:11.) Termen *diskurs* betyder egentligen ungefär ”språk över sats- eller meningsnivån” (Norrby 1996:21), vilket hänvisar till att man först och främst är intresserad av texten som en helhet, inte av bara några enskilda ord med deras form, betydelse och funktion. Diskursanalys ligger därför inte på helt samma nivå som syntaktiska och semantiska studier. I diskursanalysen bildar form, betydelse och funktion tillsammans med ordets användningssätt och kontext en mångsidigare föreställning om hur ordet eller uttrycket egentligen fungerar i praktiken.

Basenheten är alltså *text* i detta fall, vilket kan ses som motsvarighet till *sats* eller *mening* i syntaktiska studier eller till exempel *morfem* i morfologiska studier (Norrby 1996:21–22). Det är också mer naturligt att tala om enstaka *ytranden* än *meningar* i diskursanalys (Norrby 1996:24), om man på något sätt vill dela upp diskursen i ännu mindre bitar och enheter. Dessa två termer pekar på att det alltid finns en större omgivning där språket används och att det inte lönar sig att undersöka språkliga funktioner om man inte också tar hänsyn till den kontextuella aspekten (Norrby 1996:24).

Kontexten bestämmer hur språket, eller också ett enstaka uttryck, modifieras och förändras för att övergå i ett stort antal varierande funktioner så att det alltid fungerar och lämpar sig så väl som möjligt för det syfte som är aktuellt (Yule & Brown: 1983:1). Det är alltså viktigt att veta när, hur, var och varför språket har använts. Texten kan aldrig stå helt ensam utan de här dimensionerna. *Text* är också någonting som alltid är en form av meningsfull och planerad interaktion mellan en eller flera producenter och en eller flera mottagare (Hoey 2001:11). I samtals- eller diskursanalysen kan man undersöka både skrivet och talat språk. Ändå finns det många olikheter mellan dessa två kommunikationssätt, vilket jag diskuterar närmare lite senare i mitt arbete.

I min egen undersökning vill jag också ta hänsyn till de ovannämnda principerna. Jag vill alltså undersöka textmeddelanden i deras autentiska kontext, ta reda på hurdana språkliga och kommunikativa element som finns i dem och i vilket syfte dessa element har använts. Jag analyserar ändå inte några längre meddelandekedjor som har sänts mellan en viss grupp människor, utan koncentrerar mig på att ta reda på hur enstaka textmeddelanden fungerar som kommunikativa textenheter. Det är nämligen klart att också de meddelanden som förekommer i mitt material har använts för att samtala och man kan iaktta samma tydliga samtalselement i dem som i ett längre samtal. Det kan till exempel finnas några textavsnitt där sändaren tydligen hänvisar till en del meddelanden som tidigare har sänts mellan sändaren och mottagaren men som jag inte har tillgång till. På det här sättet kan jag naturligtvis inte börja analysera hela långa samtalet mellan sändaren och mottagaren, eftersom mitt textmeddelandematerial bara består av sporadiska meddelanden. Därför koncentrerar jag mig alltså bara på att analysera kommunikativa och interaktiva enheter i enstaka meddelanden.

1.4 Disposition

I de tre föregående avsnitten har jag presenterat och diskuterat de primära syften, materialval och metoder som gäller den här undersökningen. Ytterligare har jag givit allmän information om själva forskningsämnet och -området samt om deras teoretiska ramar. I kapitel 2 presenterar jag närmare bakgrunden till undersökningen ur både teoretiska och praktiska synvinklar. Syftet är att ge en helhetsbild av SMS-språket och hela mobilkulturen. I avsnitt 2.1 presenterar jag sammanfattningsvis de viktigaste historiska vändpunkter som i allmänhet gäller SMS-fenomenet, i avsnitt 2.2 ger jag en kort litteraturöversikt över de mest betydande böcker och artiklar som jag har utnyttjat som hjälpmedel i den här avhandlingen. Slutligen diskuterar jag i avsnitt 2.3 några termer som jag regelbundet kommer att använda i de följande kapitlen och klargör varför de är relevanta och nödvändiga i min analys.

I avsnitt 3.1 evaluerar jag hur SMS-språket egentligen fungerar som kommunikationsmedel och vad som är dess för- och nackdelar. För att kunna analysera detta är det också väsentligt att jämföra den här nya språkvarianten med några andra, mer traditionella genrer och se hurdana likheter och olikheter som finns mellan dem. På detta sätt är det också möjligt att förstå hurdana unika egenskaper och möjligheter SMS-språket kan utnyttja.

I avsnitt 3.1.1 presenterar jag några typiska särdrag som gäller textmeddelanden i allmänhet, såsom själva kommunikationssättet, kontexten där meddelanden sänds samt den exceptionella kontakten mellan sändaren och mottagaren. I avsnitt 3.1.2 koncentrerar jag mig på att redogöra för hurdant förhållande mellan tal och skrift är i SMS och hur det egentligen påverkar hela det språkliga systemet i textmeddelanden. I avsnitt 3.2 börjar jag den närmare analysen kring mitt eget textmeddelandematerial. Jag diskuterar hur kommunikationen i praktiken fungerar i textmeddelanden och hurdana element den består av. Jag försöker svara på följande frågor: Hur börjar eller slutar man samtalet via SMS? Är det möjligt att på något sätt uttrycka så kallade tvekljud och lyssnarsignaler – till exempel *mmm* och *jasså* – som är mer typiska för telefonsamtal? Här vill jag också diskutera hur olika slags förkortningar påverkar SMS-språket och dess förståelighet.

I avsnitt 3.3 behandlar jag temat icke-verbal kommunikation och hur det är möjligt att uttrycka icke-verbala element, såsom känslor, handlingar, gester och tystnad i textmeddelanden, alltså i skriftlig form, då de oftast bara förekommer i talat språk. I kapitel 3.4 diskuterar jag hurdana talspråkliga drag, till exempel dialekt och slang, används i SMS-språket och vad detta kan betyda ur kommunikationens synvinkel.

I avsnitt 3.5 diskuterar jag skillnader mellan flickor och pojkar när det gäller SMS-språket och dess viktigaste element, och i kapitel 4 presenterar jag ännu en gång den viktigaste informationen som jag har behandlat i min avhandling samt diskuterar sammanfattningsvis de resultat som själva undersökningen ger. Med andra ord evaluerar jag hur undersökningen i allmänhet har lyckats i sina syften samt hurdana möjligheter och forskningsfrågor det skulle kunna finnas för vidare undersökningar kring samma ämne.

2 UTGÅNGSPUNKTER

2.1 Historiska vändpunkter

SMS-fenomenet är ungt, för det första textmeddelandet sändes först 1992 mellan en dator och en mobiltelefon (Kasvi, 2002:8). Det första meddelandet från en mobiltelefon till en annan sändes redan nästa år, 1993. Ända till 1996 var det ändå mestadels bara olika företag som hade möjlighet att utnyttja textmeddelanden, utan den egentliga nationella genombrytningen ägde rum först i början av 1997 när flera telefonoperatörer började SMS-kampanjer med billiga priser (Kopomaa, 2000:56, 2005:147). Troligen kunde ingen veta hur populära och användbara textmeddelandena egentligen skulle bli i den vardagliga kommunikationen.

Nästan varje finländare har nuförtiden en egen mobiltelefon. Enligt Statistikcentralen (2006) var antalet mobiltelefonanslutningar för ett par år sedan (år 2005) redan över 5,3 miljoner vilket betyder att alla finländare i praktiken använder mobiltelefoner. Förstås är det både möjligt och troligt att några personer till och med äger flera anslutningar och flera mobiltelefoner. Antalet fasta telefonanslutningar har däremot minskat hela tiden. Det visar sig alltså vara mycket viktigt för de moderna finländarna att ha sina telefoner med sig hela tiden, dygnet runt.

Textmeddelanden har på samma sätt som mobiltelefoner också blivit mer och mer populära under de senaste åren. Det sändes mer än 2,7 miljarder meddelanden i vårt land år 2005, vilket betyder att det årligen sänds ungefär fem hundra meddelanden per varje abonnemang – mer än ett meddelande varje dag (Statistikcentralen 2006). Allt detta betyder att både mobiltelefoner i allmänhet och textmeddelanden i synnerhet snabbt har blivit väldigt viktiga kommunikationsmedel i Finland. Man kan därför anta att det här nya fenomenet också påverkar både kulturen och språket i det här landet. Enligt Ketamo, Multisilta, Haaparanta och Suominen (2004:6) har mer än 90 procent av ungdomarna över 15 år en egen mobiltelefon. Det är alltså uppenbart att telekommunikationen klart och tydligt påverkar den åldersgrupp som är också med i min egen undersökning.

2.2 Litteraturöversikt

SMS-språket är en ny och otraditionell genre och därför har det inte ännu hunnit undersökas särskilt mycket. Det finns ändå en del forskare som allmänt har diskuterat mobilkulturen och dess påverkan i samhället utan att närmare koncentrera sig på språkliga och lingvistiska frågor och problem kring ämnet. Till exempel har Eija-Liisa Kasesniemi och Pirjo Rautiainen publicerat verket *Kännyssä piilevät sanomat: nuoret, väline ja viesti* (2001) som behandlar hela stora temat, telekommunikationen, ur en mestadels sociokulturell synvinkel. I verket diskuteras alltså först och främst hur SMS-fenomenet har påverkat kulturen i Finland, speciellt ungdomskulturen, och hur man effektivt och mångsidigt kan kommunicera genom dessa korta meddelanden. Kasesniemi och Rautiainen har också i någon mån beskrivit språket i textmeddelanden och kommenterat en del särdrag som förekommer i den här språkvarianten. Slutligen har de försökt kartlägga hurdana skillnader det finns mellan flickor och pojkar när det gäller deras textmeddelandebbruk.

Jyrki J. J. Kasvi (2002) och Timo Kopomaa (2000, 2005) har båda behandlat mobiltelefonerna på en ganska allmän nivå, men de ger också mångsidiga exempel på SMS-språket och dess särdrag. Dessutom ger de nyttig bakgrundsinformation om de viktigaste historiska vändpunkter som gäller både mobiltelefoner och textmeddelanden samt nämner några av de viktigaste källorna till SMS-språkets särdrag. Kasvi ger bland annat många exempel som direkt hänvisar till e-postmeddelanden – en annan modern och mångsidig språkvariant.

Marianne Nordman har forskat i SMS-fenomenet bland finlandssvenskar och därmed också finlandssvenskan. Hon har speciellt koncentrerat sig på att undersöka hur SMS-språket skiljer sig från standardsvenskan och hurdana språkliga förändringar brukar inträffa när man skriver textmeddelanden. I hennes artikel ”Textmeddelanden – en pilotstudie” (2001) presenteras några typiska drag som förekommer i autentiska SMS-material. Hennes studie kategoriserar ganska lyckat och mångsidigt hurdana olika egenskaper SMS-språket i praktiken kan ha och utnyttja.

Mirjami Kukko (2003a, b) har undersökt finska textmeddelanden och deras kommunikativa element och regelbundenheter med hjälp av samtalsanalys. Hon har alltså haft en kommunikativ synvinkel i sina artiklar och hon har velat ta reda på hurdana egenskaper SMS-språket egentligen har som kommunikationsmedel. Hon har bland annat analyserat hurdana regler och specialiteter som finns i denna otraditionella diskussionsform och hur textmeddelanden kan jämföras med mer traditionella skriftliga genrer. Hon har även tidigare skrivit sin avhandling pro gradu kring ämnet. Ditte Laursen (2005) har också forskat i SMS ur den samtalsanalytiska synvinkeln i sitt hemland Danmark. Hon diskuterar i sin artikel att det tydligen är viktigt hur och när man svarar på de meddelanden som man får. I både Kukkos och Laursens artiklar är det alltså först och främst fråga om själva strukturen i SMS-diskussionen.

I Sverige har Ylva Hård af Segerstad (numera Hasselgren) varit en slags pionjär inom området. Hon arbetar som forskare vid Göteborgs universitet och hennes doktorsavhandling, *Use and Adaptation of Written Language to the Conditions of Computer-Mediated Communication*, kom ut 2002. Hon har undersökt såväl textmeddelandespråket som en del andra nya, moderna språkvarianter – till exempel chattspråk och språket i e-postmeddelanden – och presenterar noggrant de typiska dragen i dem. Hård af Segerstad Hasselgren har speciellt koncentrerat sig på att undersöka hur språket förändras när det används i de här nya och ovanliga förhållandena. I sin avhandling visar hon också tydligt hur alla dessa nyare mediespråk mer eller mindre är likadana och hur de har kunnat tillägna sig många gemensamma språkliga egenskaper som både är unika och kreativa.

Eftersom det också är fråga om diskurs- eller samtalsanalys i min undersökning har jag ytterligare använt Catrin Norrbys *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*

(1996) och Francesca Pridhams *The Language of Conversation* (2001) för att kunna jämföra de samtalsmönster som förekommer i mer traditionella genrer med dem i textmeddelanden.

Jag har även anlitat verk som egentligen behandlar språkliga och kommunikativa drag i olika e-postmaterial, och inte i textmeddelanden, men som ändå har varit nyttiga med tanke på mitt eget arbete. Som jag tidigare har konstaterat, liknar e-postmeddelanden och textmeddelanden ganska mycket varandra. I textmeddelandena utnyttjas många språkliga specialiteter som tidigare redan har uppkommit inom e-postmeddelanden och deras språk. Det förekommer till exempel sådana gemensamma element som smilisar, asterisker och nya, självpåkittade förkortningar i båda språkvarianterna. På grund av detta har jag haft stor nytta av följande verk: Yates & Orlikowski (1993), Du Bartell (1995), Collet & Belmore (1996) samt Lundström (1997). Alla dessa undersökningar behandlar först och främst språket i e-postmeddelanden och i en del andra datorförmedlade kommunikationsmedel, men ändå kan deras resultat relativt lätt anpassas och utnyttjas vidare också för min egen textmeddelandeanalys.

Som hjälpmedel för att kartlägga skillnader mellan tal och skrift som kommunikationssätt har jag använt texter av Wallace Chafe (1982), Michael Hoey (2001) och Östen Dahl (2000). De har mestadels koncentrerat sig på att diskutera de allra viktigaste grundfrågorna kring ämnet, alltså på en helt allmän och prototypisk nivå, och inte speciellt behandlat förhållandet tal och skrift i någon särskild språkvariant. Ändå är dessa texter relevanta med tanke på att man skall kunna igenkänna och precisera hurdana tal- och skriftliknande egenskaper SMS-språket har och hur de i allmänhet kan påverka textmeddelanden som kommunikationsmedel. De här verken är också viktiga i det avseendet att man med hjälp av dem kan påvisa att SMS-språket verkligen kan anses vara en egen, självständig genre som tydligt skiljer sig från de mer traditionella skrivna och talade texterna. SMS-språket är tydligen inte en talad språklig variant, som till exempel dialekter, men ändå kan det finnas många talliknande egenskaper i textmeddelanden. Det är också klart att SMS-språket inte heller är en typisk skriven genre, vilket också orsakar problem med att kunna placera SMS-språket i en viss språklig kategori.

2.3 Viktiga termer

2.3.1 Kommunikation och icke-verbal kommunikation

Kommunikation betyder enligt Svenska Akademiens ordbok (SAOB)³ och Nationalencyklopedin (NE)⁴ bland annat

”förhållande(t) l. möjlighet(en) att utbyta meningar l. att underhandla med l. erhålla upplysningar av l. avsluta transaktioner med ngn o. d., relation, förbindelse”. (SAOB)

”överföring av information mellan människor, djur, växter eller apparater.” (NE)

Trots att den första definitionen redan är ganska gammal, ända från 1930-talet, kan man lätt märka att själva konnotationen för ordet inte har förändrats mycket. *Kommunikation* kan också för närvarande introduceras som någonting aktivt och oftast verbalt som sker mellan två eller flera personer. Genom att kommunicera förmedlar man information och delar sina tankar och åsikter med någon. ’Att kommunicera’ innehåller också den bibetydelsen att alla samtalare på ett eller annat sätt samarbetar när de kommunicerar med varandra (Pridham 2001:4). I praktiken betyder detta att man bland annat måste koncentrera sig på att ta reda på vad samtalspartnern egentligen vill meddela och också att ge feedback. Genom att på det här sättet aktivt bygga en lyckad diskussion kan man både förstå och bli förstådd. Man kan också använda termen *dialog* i stället för *samtal*, vilket hänvisar till att både producenten och mottagaren har sina egna viktiga roller i diskussionen. (Hård af Segerstad 2002:16.)

Att kommunicera kan egentligen ha väldigt många olika betydelser och ett stort antal olika funktioner: att man vill förmedla information, berätta om sina djupaste känslor eller till exempel fråga om någonting. Den mest naturliga kommunikativa situationen för allt detta kan anses vara ett samtal som sker ansikte mot ansikte (Westman 1998:142, Hård af Segerstad 2002:3). I en sådan situation kan interaktionen fungera som bäst, eftersom samtalspartnarna hela tiden har en direkt kontakt med varandra och en möjlighet till direkt

³ <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

⁴ <http://www.ne.se>

feedback. Dessutom kan de använda vissa andra hjälpmedel för att göra kommunikationen mer flytande och fungerande: kroppsspråk, tonfall, ordval och repetition (Hård af Segerstad 2002:3, 25). Situationen blir genast alldeles annorlunda om kommunikationen till exempel sker via telefon, då man inte har den visuella kontakten med. I detta fall kan man lätt konstatera att det viktigaste är diskussionens tonfall, rytm och klarhet. Dessa element har en stor roll när det gäller att nå ett lyckat samtal och en ömsesidig förståelse mellan dem som deltar i diskussionen.

Motsatsen till *talad kommunikation* är naturligtvis *skriven kommunikation*, då de medverkande oftast inte alls kan se varandra, och det finns inte ens en möjlighet att höra vad den andra samtalsparten säger. Därför är det klart att detta kommunikationssätt fungerar helt olikt jämfört med talad kommunikation. Om man till exempel håller på att skriva en bok, kan man inte säkert veta vem som eventuellt kommer att läsa den (Chafe 1982:45, Hoey 2001:14). Det finns ingen direkt kontakt mellan skrivaren och mottagaren och därför är det svårare för dem att göra olika nödvändiga kompromisser eller annars hjälpa varandra om det till exempel förekommer några missförstånd under kommunikationsprocessen. Till exempel är situations- och tidskontexten ofta mycket olika för skribenten och mottagaren, vilket kan orsaka en del problem med att tolka textens innehåll rätt.

Det finns också många mer informella genrer inom skrivet språk än prosatext. Till exempel personliga brev kan vara mycket interaktiva och talliknande (Collot & Belmore 1996:18). Sådana här genrer kan anses vara mer kommunikativa eftersom de direkt hänvisar till att det finns en bestämd mottagare med i situationen och eftersom man väntar att den här mottagaren kommer att delta i diskussionen mer eller mindre, till exempel svarar på brevet. (Yule & Brown 1983:4.) Om mottagaren är bekant för skribenten går det också att använda ett friare språk i texten. Då är det naturligt att språkbruket även får mera personliga drag och på det sättet börjar likna talat språk som till sin karaktär inte är så formellt som skrivet språk. Det är också typiskt att det förekommer olika hänvisningar till de brev som tidigare har sänts mellan sändaren och mottagaren. På det här sättet bildar alla dessa brev ett slags längre samtal. Ett enkelt brev kan alltså stå ensamt och bilda en kommunikativ enhet, men samtidigt är det också en del av en större kontext. Då är det inte enbart fråga om enkelriktad information – att den ena skriver texten och den andra läser den – utan båda deltagarna måste samarbeta för flytande kommunikation.

Som term tolkas 'att kommunicera' normalt på det sättet att det finns mer än en person med i samtalet, att det alltid åtminstone finns ett slags producent och ett slags mottagare för antingen skriftlig eller talad text. Om man talar med sig själv är det knappast fråga om ren kommunikation. Ett intressant undantag skulle ändå kunna vara en dagbok, där skrivaren på sätt och vis enbart skriver till sig själv. Oftast gör skribenten ändå sin mottagare på något sätt personlig, till exempel genom uttrycket "Kära dagbok". Det kan alltså ibland vara mycket svårt att precisera vad kommunikation egentligen är och vilka exempel som egentligen kan anses vara gränsfall.

Med *icke-verbal kommunikation* och *icke-verbala element* avser jag de element i en vanlig samtalssituation som inte uttrycks verbalt eller genom att producera ord. Rättare sagt betyder detta att all information inte är bunden till ord utan det viktigaste är ofta att koncentrera sig på själva uttryckssättet och dess modifikationer (Kappas & Hess 1995:169). Icke-verbala element är till exempel olika slags gester, ansiktsuttryck och kroppsspråk, paralingvistiska drag – tonfall, röststyrka och tempo – eller vissa andra kontextuella element som närmast har med samtalssituationen och tidskontexten att göra (Yule & Brown 1983:10, Nordberg 1992:151), och som är uppenbara i en diskussion som sker ansikte mot ansikte. Några forskare anser att till och med kläder och smycken kan förmedla information i vissa avseenden (Allwood 1979:2).

Icke-verbala element ger alltså alla dem som deltar i samtalet en möjlighet att tillsammans söka olika slags kompromisser i situationen, att på det sättet bättre förstå varandra och att eventuellt kunna få diskussionen att lyckas. Om själva orden inte räcker till kan man icke-verbalt försöka göra meddelandet ännu tydligare. Antalet missuppfattningar blir säkert mindre om man gör sitt sätt att tala lite livligare med hjälp av icke-verbala element och om man dessutom observerar hur ens samtalspartner betar sig.

Icke-verbala element är dels mycket intuitiva. Man behöver ofta inte alls aktivt tänka på dem utan de kommer automatiskt när vi är i en samtalssituation. Icke-verbal kommunikation är också ett starkt kulturbundet fenomen. Icke-verbala element är alltså inte helt universala. Även om icke-verbal kommunikation i någon mån är automatiserad, är det också möjligt att en skicklig talare medvetet väljer hurdana icke-verbala element som han eller hon vill använda för att till exempel göra sitt meddelande mer övertygande. (Allwood 1979:3.) Genom att använda icke-verbala element kan man bland annat lätt

påverka diskussionens allmänna stämning. Detta kan vara motiverat till exempel i sådana fall där någon kommentar egentligen borde tas med humor, inte på allvar, och det finns en risk för misstolkning. Många ord och uttryck kan få olika konnotationer beroende av kontexten och därför kan det ibland vara nödvändigt att visa vilken tolkning som är rätt i den ifrågavarande situationen.

I skriven kommunikation är det tydligen svårare att ta hänsyn till icke-verbala element, eftersom det inte finns några entydiga, allmänt standardiserade tecken eller symboler som skulle markera till exempel pauser och tonfall i skriftliga sammanhang. Förstås kan dessa element på sätt och vis ersättas i skriften med hjälp av till exempel de normala skiljetecknen, apostroferna och versalerna. Ändå kan man ifrågasätta om de verkligen lyckas meddela samma information som i talat språk består av många fina detaljer. I detta avseende tycks skriven kommunikation ohjälpligt vara stelare och mer begränsad än talad kommunikation.

2.3.2 Talat språk, skrivet språk, talspråk och skriftspråk

Termerna *talspråk* och *skriftspråk* jämförda med *talat språk* och *skrivet språk* är inte helt synonyma. Med *talat* respektive *skrivet språk* hänvisar jag i den här avhandlingen till själva uttryckssättet och kommunikationskanalen – att språket produceras genom att man antingen talar eller skriver. Östen Dahl (2000:218) anser att det egentligen är fråga om två olika språk om man jämför talat och skrivet språk med varandra, eftersom de använder olika system och konstruktioner: talet består av ljud och skriften av bokstäver och andra skrivtecken. Därför motsvarar ljudsystemet och antalet skrivtecken inte alltid varandra. På grund av detta kan man dessutom konstatera att talet och skriften ofta inte alls kan ersätta varandra utan att orsaka svårigheter.

När jag däremot använder termerna *talspråk* och *skriftspråk*, ingår där också en större stilistisk skillnad. Med *talspråk* hänvisar jag till det språk som normalt används i informella, vardagliga situationer, det språk som kommer naturligt när man talar. Termen *talspråk* betyder alltså i praktiken ofta individens egen dialekt eller slang som vanligen bara uttrycks genom att tala och inte att skriva (Westman 1998:152). Det finns alltså ingen

heltäckande definition för talspråket som term. Det finns inte heller några absoluta regler som skulle styra talspråket och dess bruk.

Teoretiskt kan man också skriva på talspråk, till exempel för att på något sätt göra sin text livligare eller för att bättre kunna väcka läsarens intresse för och uppmärksamhet på det diskuterade ämnet. I den vanliga skriften och speciellt i mer officiella sammanhang brukar man ändå inte skriva på samma sätt som man talar, utan man tar hellre till de riksomfattande regler som har skapats för skriftlig framställning. Eftersom talspråket ofta kan se konstigt ut i skriften, kan det dessutom orsaka olika missförstånd och tolkningsproblem.

Också det officiella *skriftspråket* – det så kallade riksspråket eller standardspråket – har under tiden skapats genom att kombinera olika slags dialekter och regionala varianter. Därför är skriftspråket inte direkt någons modersmål utan det baserar sig på ett slags kompromiss. På sätt och vis håller det ändå samman hela språkssystemet (Westman 1998:32). Man har velat skapa ett gemensamt språk för hela landet och folket – framför allt för administrativa och pedagogiska behov (Westman 1998:32). Det är lätt att förstå att om varje individ alltid använde bara sin egen idiolekt skulle det kunna orsaka svårigheter i ömsesidig förståelse. Det skulle troligen också förekomma mera meningsskiljaktigheter i fråga om vilken språkvariant som är den rätta och mest ansedda. Därför är det motiverat att ha några allmänna, gemensamma regler när det gäller både ortografin och stilen i skriftlig kommunikation.

Skriftspråket kan egentligen också användas i talad kommunikation – det gäller alltså inte enbart skriften, trots att det ofta kallas *skriftspråk*. Det finns nämligen både formella och informella genrer också i talat språk. Om man använder skriftspråket när man talar, kan det ändå låta ganska formellt och onaturlig, eftersom den här språkformen oftast används i mycket officiella sammanhang och eftersom det inte är någons riktiga modersmål. Det är ändå helt motiverat att till exempel alla riksomfattande radio- och TV-nyheter läses på skriftspråk och inte på någon särskild dialekt för klarhetens och jämlikhetens skull (Dahl 2000:219). För att kunna välja rätt mellan talspråket och skriftspråket i praktiken måste man ta hänsyn till den ifrågavarande samtalsituationen och dess krav. Några situationer kräver mer förberedelser och noggrannhet medan andra bara är och också får vara mer spontana (Norrby 1996:11).

Det finns ytterligare en del viktiga, fundamentala skillnader mellan tal och skrift som gäller själva uttryckssätten. Det går utan tvekan snabbare att tala än att skriva. Därför är det också svårare för talaren att kontrollera det som han eller hon säger. Om man en gång säger någonting kan det inte dras tillbaka och man kan inte heller spara det utan hjälp av tekniska apparater (Dahl 2000:14). Det som är en stor skillnad mellan tal och skrift är alltså att ”man tänker samtidigt som man talar” (Westman 1998:144). Talaren måste i själva verket redan tänka på nästa fras, när han eller hon ännu håller på att yttra den föregående (Yule & Brown 1983:5). Den som uttrycker sig skriftligt har däremot en möjlighet att korrekturläsa och omskriva sin text hur många gånger som helst utan att den eventuella läsaren någonsin får veta om det (Dahl 2000:16).

Ändå måste man komma ihåg att det också är mer tillåtet att göra fel och att inte vara så exakt om man talar (Du Bartell 1995:233). Det stör mycket mer om man skriver fel än om man talar slarvigt. I talet är det lättare och naturligare för talaren att genast precisera sina ord och även göra korrigeringar när han eller hon samtidigt ändå fortsätter sin ursprungliga samtalstur (Yule & Brown 1983:5, Hård af Segerstad 2002:45). Man behöver sällan uttrycka sig så explicit som i skriften. Det är alltså helt normalt, att man ”börjar en mening på ett sätt och sedan formulerar om sig i farten” (Westman 1998:146), utan att det orsakar några större problem. Ändå leder detta till att det ofta inte alls finns någon välplanerad disposition i talad kommunikation. Noggrannhet och exakthet krävs betydligt oftare när det gäller skriften.

I talad kommunikation finns det oftast en direkt kontakt med i situationen. Den här oftast visuella kontakten gör dialogen och interaktionen flytande. Den som talar kan – förutom att uttrycka sig verbalt – också utnyttja bland annat sitt kroppsspråk och ansiktsuttryck för att göra meddelandet tydligare och livligare (Dahl 2000:17, Yule & Brown 1983:4). Och även om det inte skulle finnas en direkt visuell kontakt, såsom i telefonsamtal, sker diskussionen också då i realtid. Detta betyder i praktiken att talaren har en möjlighet att genast få feedback från lyssnaren, att förklara oklarheter eller att rätta missuppfattningar. Talet är alltså alltid ”strängt bundet till en viss plats, en viss tid och en viss mottagare” (Dahl 2000:17).

Om man däremot skriver någonting, kan man inte alltid veta när den färdiga texten kommer att läsas och av vem. Skribenten kan därför bara ha några vaga aningar om hur

läsaren reagerar när han eller hon läser texten (Yule & Brown 1983:5). Det finns ingen direkt kontakt mellan skrivaren och läsaren och därför kan producenten inte heller hjälpa till om mottagaren har tolkningssvårigheter med texten. Av den orsaken måste skriven text vara mer preciserad och finputsad. Skrivna texter kan i princip beskrivas som mer monologiska än talade diskussioner. Prototypiskt finns det alltså en och samma person som planerar och skapar texten, behärskar innehållet och temautvecklingen samt ger texten en genomtänkt och definitiv form (Nordberg 1992:151).

3 ANALYS

3.1 SMS som kommunikationsmedel

3.1.1 Typiska drag

Att kunna sända textmeddelanden mellan två mobiltelefoner är ett nytt och modernt sätt att kommunicera. Därför är det inte alldeles enkelt att börja jämföra SMS med de andra, äldre kommunikationsmedel som man redan har hunnit undersöka på många olika nivåer. Textmeddelanden har först och främst en stor fördel i denna jämförelsegrupp: de kan sändas när som helst och var som helst och nuförtiden redan med vilken mobiltelefonmodell som helst (Kasesniemi & Rautiainen 2001:20). Innehållet i meddelandet kan hållas privat utan några större problem, vilket också kan ses som en viktig fördel. Dessutom är det praktiskt att telefonen automatiskt sparar alla meddelanden som den har mottagit. Då kan man läsa igenom dem så många gånger man vill. Meddelanden står kvar i telefonen även om man inte genast hinner läsa det eller svara på det. Det är också relativt billigt att sända textmeddelanden, åtminstone om man lyckas välja sådana abonnemang som erbjuder speciellt låga SMS-priser. Det kan till och med vara helt gratis att sända textmeddelanden mellan alla dem som har samma typ av mobiltelefonabonnemang.

SMS är användbart i många olika situationer. Ibland visar det sig till exempel vara lätt att sända ett textmeddelande i situationer där det annars känns svårt att direkt samtala med någon ansikte mot ansikte (Kopomaa 2000:58, Kukko 2003a:27). I princip betyder detta att det är enklare att säga till exempel ”Jag älskar dig”, ”Förlåt” eller några andra starkt

känslomässiga uttryck med hjälp av SMS. Att sända ett textmeddelande kan alltså i vissa fall vara ett mer neutralt och till och med ett tryggare alternativ (Kopomaa 2005:157). Att man behandlar sådana här ämnen genom textmeddelanden är i själva verket lättare också för mottagaren som i lugn och ro kan fundera på det svar som lämpar sig bäst (Kukko 2003a:27).

Att kommunicera genom SMS tycks vara väldigt praktiskt och enkelt enligt de ovannämnda argumenten. Dessutom får SMS-kommunikationen oftast flyta relativt fritt, eftersom det inte finns några klara regler eller någon speciell etikett som skulle bestämma hur kommunikationen officiellt borde fungera. Varje individ eller till exempel en viss ungdomsgrupp kan därför utveckla sitt eget sätt att använda textmeddelanden och också SMS-språket. Det är inte heller någon stor överraskning att speciellt ungdomar avsiktligt vill använda språket i textmeddelanden på ett lite annorlunda sätt jämfört med standardspråket – bland annat för att förstärka en slags gruppidentitet och individualitet. På grund av detta kan till exempel hemliga och nästan obegripliga språkliga koder och uttryck i vissa fall vara mycket användbara och populära. (Kasesniemi & Rautiainen 2001:182.) Ändå tycks ungdomar också kunna göra en tydlig skillnad mellan talspråk och standardspråk. När det är fråga om att sända ett meddelande till någon äldre person, till exempel till en förälder, en lärare eller en fotbollscoach, byter ungdomar ofta utan problem till riksspråket (Kasesniemi & Rautiainen 2001:181). SMS-språket är alltså en mycket heterogen genre när det gäller språkbruket och olika språkliga val, till och med hos en och samma person.

Kontexten för att kommunicera genom SMS är vanligen mycket informell och vardaglig. Man brukar inte till exempel sända några väldigt officiella anmälningar eller rapporter via mobiltelefoner, eftersom de troligen inte skulle se tillräckligt sakliga och trovärdiga ut. Det är inte heller vanligt att sända meddelanden mellan människor som inte åtminstone i någon mån är bekanta med varandra (Hård af Segerstad 2003:122, Kopomaa 2005:157). Detta är också något som möjliggör att språket i SMS kan användas fritt och mer mångsidigt än i många andra skriftliga genrer. (Hård af Segerstad 2002:195.) Man behöver till exempel inte alls vara så noggrann med de normala stilistiska och grammatiska reglerna som i standardspråket. Det som är viktigare i SMS-kommunikationen är att sändaren och mottagaren förstår varandra, vilket förstås betyder att språket inte får förändras så mycket att det är omöjligt att tolka meddelandets innehåll rätt. När sändaren och mottagaren

känner varandra har de en god möjlighet att på sätt och vis omforma sitt SMS-språk med små steg och göra det välfungerande fast det samtidigt också skulle skilja sig mycket från standardsvenskan.

Man borde ofta jämföra textmeddelanden med e-postmeddelanden, där språket på ett liknande sätt är fritt och informellt. Det är lätt att iaktta hur till exempel många ovanliga syntaktiska konstruktioner, radikala ordval samt den avvikande användningen av olika skiljetecken visar att de här moderna genrerna verkligen liknar varandra. I de här kontexterna kan man utan problem använda bland annat ofullständiga satser som förekommer utan en del satsdelar samt dialektala ord, vilket inte är vanligt i mer formell skriven kommunikation. (Yates & Orlikowski 1993:7.) Eftersom e-post i allmänhet är ett lite äldre fenomen än mobiltelefoner har SMS-språket kunnat utnyttja många språkliga konstruktioner som redan tidigare har varit typiska för e-postmeddelanden – och en del andra typer av datorförmedlad kommunikation – och som ursprungligen har uppfunnits i datorvärlden.

Textmeddelanden används inte enbart för att förmedla korta, deklarativa meddelanden, även om vissa SMS bara kan bestå av några, enkla ord. Meddelandena har nämligen ofta funktionen av ett normalt samtal och till och med småprat – alltså för ömsesidig kommunikation. Då betonas tydligen deras kommunikativa element samt sändarens vilja att vara i kontakt med andra människor. När man småpratar med någon har samtalsämnet inte alltid så stor betydelse, utan det är bara viktigt att man får kommunicera (Westman 1998:135), att man får vara social och att ta kontakt med någon. Med tanke på livlig, jämlik och välfungerande kommunikation mellan två eller flera individer är textmeddelanden tyvärr ofta alltför långsamma och till och med ganska krångliga att använda. Jag presenterar här några viktiga argument för att visa det.

Att småprata i SMS-kontexten är inte helt oproblematiskt. Eftersom utrymmet är mycket begränsat och varje meddelande kostar pengar, är det sällan användbart att börja meddelandet genom att använda välkända traditionella inledningsfraser såsom ”Hur mår du?” Däremot är man ofta tvungen att bara gå rakt på sak och på det sättet spara utrymme (Hård af Segerstad 2002:196). Därför kan textmeddelanden ibland se ut nästan som telegram med sina enkla satser och korta ord. Det är ändå viktigt att lägga märke till att också sådana här meddelanden kan vara mycket sociala och egentligen söka efter

kommunikation och interaktion, trots att deras språk inte har så tydlig kohesion som vissa andra texttyper. Det är bara fråga om att texten ser annorlunda ut jämfört med den modell som man är van vid. Man blir alltså relativt lätt förvirrad om bekanta element inte ingår i texten.

Det tar alltid mera tid att skriva ett textmeddelande än att direkt börja samtala med någon – antingen ansikte mot ansikte eller i telefon. När man skriver ett textmeddelande, behöver man inte enbart uttrycka sig genom skrivet språk – som redan tar längre än att muntligt säga samma sak – utan man är dessutom tvungen att lära sig hur en relativt komplicerad elektronisk apparat fungerar. Man måste alltså kunna använda rätt alla de små olika knappar och funktioner som de moderna mobiltelefonerna har för att kunna koda sina tankar på den lilla skärmen.

Det blir ännu svårare att kommunicera genom textmeddelanden om mottagaren inte av någon orsak genast läser meddelandet när det kommer fram och det är fråga om något viktigt och akut. Då finns det inte bara ett fysiskt avstånd mellan sändaren och mottagaren utan också ett tydligt kronologiskt mellanrum (Collot & Belmore 1996:14). Både situationskontexten och tidskontexten förändras väldigt snabbt i det här fallet och när mottagaren äntligen svarar på meddelandet kan det hända att sändaren inte längre har samma situation eller känsla som han eller hon hade när meddelandet sändes. Detta kan alltså ibland orsaka problem med att kunna forma ett flytande samtal.

Utrymmet i ett textmeddelande är också väldigt begränsat, vilket leder till att man ofta antingen är tvungen att förkorta eller till och med utelämna några ord i sin helhet för att få texten på något sätt kortare och enklare och för att spara pengar. De ord som inte är helt nödvändiga behöver alltså inte skrivas (Hård af Segerstad 2003:124). Det här kan orsaka förargliga missuppfattningar eller åtminstone tolkningssvårigheter och frustration för den som senare läser texten. Meddelandet kan ha modifierats flera gånger under skrivprocessen och slutresultatet kan vara mycket olikt jämfört med den ursprungliga texten. Språket kan alltså i vissa fall bli mycket dåligt i textmeddelanden, eftersom många ord radikalt förändras när de används i SMS-omgivning. Man kan ofta inte bara läsa igenom texten utan man måste först lära sig att tolka de språkliga koder som finns med i skriften. På grund av allt detta går det ibland mycket långsamt att samtala med hjälp av textmeddelanden.

Att sluta samtalet är inte heller enkelt när det gäller SMS-diskussionen. Det är svårt att veta vem som skulle sända det sista meddelandet. Det finns alltså inte några ”säkra signaler för terminering av dialogen (Lundström 1997:151)”. Om man däremot diskuterar ansikte mot ansikte med någon kan man med hjälp av vissa icke-verbala element och till exempel kroppsspråk ge små signaler som ganska snabbt berättar samtalspartnern att dialogen redan borde ta slut. I telefondiskussionen är samtalen inte i en visuell kontakt med varandra men diskussionen sker ändå i realtid och därför kan båda parterna snabbt och enkelt kontrollera och påverka samtalets gång. I textmeddelanden är det betydligt svårare att kunna veta när det är artigt att sluta. Hela processen kan alltså ta länge och behöva flera meddelanden.

Om man har bråttom med någon information kan man alltid direkt ringa till mottagaren och på det sättet spara både tid och pengar. I detta fall har samtalsämnet ändå en ganska stor och påverkande roll. Viktiga frågor som tydligt behöver ett snabbt svar är bättre att ställa ansikte mot ansikte eller via en normal telefondiskussion, men som redan tidigare nämnts kan det ändå ibland vara lättare och till och med bekvämare för samtalspartnern att diskutera vissa saker med hjälp av textmeddelanden och inte via några andra kommunikationsmedel trots att det inte går lika snabbt och enkelt.

3.1.2 Förhållandet tal och skrift i SMS

I SMS-kommunikationen kan sändaren och mottagaren normalt inte se varandra, vilket orsakar att kontexten inte är den bästa eller den naturligaste för en flytande och välfungerande dialog. Det finns ingen direkt kontakt mellan samtalspartnern utan de använder en elektronisk apparat för att förmedla sina tankar. Om man tänker på de här elementen, borde SMS-språket klassificeras enligt sitt produktionssätt som skrivet språk. SMS-språket passar ändå inte helt utan problem i de traditionella ramar som normalt karakteriserar skriven kommunikation (Du Bartell 1995:233). Att skriva SMS är ändå mycket annorlunda än att skriva med en penna på pappret.

Jag vill koncentrera mig här på att närmare klargöra hur förhållande mellan tal och skrift är i textmeddelanden. Den här frågan är mycket viktig, eftersom SMS är en väldigt ny skriftlig genre som inte alls har likadana egenskaper som de mer traditionella språkliga

varianterna. Därför vill också jag behandla det här ämnet i ett eget avsnitt. Marianne Nordman (2001:138) beskriver i en artikel att SMS-språket är ”en form av skrivet tal, lika inkonsekvent som talet kan vara [...] och lika explicit som skriften kräver”. Ylva Hård av Segerstad (2003:119) har också märkt att språkbruket i SMS egentligen ”visar drag som är karaktäristiska för både tal och skrift”. I textmeddelanden kan man alltså omväxlande mångsidigt blanda talliknande och skriftliknande element, vilket leder till att SMS ofta kan se mycket intressanta ut.

En normal diskussion som sker ansikte mot ansikte är mycket spontan och inspirerande (Du Bartell 1995:233). Om det är fråga om en vardaglig situation – och inte till exempel en muntlig presentation i något formellt sammanhang – har man normalt inte mycket tid att ordentligt planera vad man ska säga. Man är då tvungen att improvisera mer eller mindre hela tiden. Detta betyder också att man i själva verket redan måste tänka på sin egen kommande fras när samtalspartnern ännu har sin tur i gång. Det är alltså ingen stor överraskning att man ofta också är tvungen att använda olika slags icke-verbala element såsom tonfall och gester för att göra informationen mer förståelig och kommunikativ (se till exempel Yule & Brown 1983). Dessa element är således ytterst viktiga när det gäller samarbete mellan talaren och lyssnaren.

Eftersom icke-verbala element inte normalt tillhör skriftlig kommunikation, finns det inte heller några standardiserade tecken som lätt skulle kunna användas för att markera eller ersätta dem. Ett enda undantag skulle möjligen kunna vara olika skiljetecken, såsom utropstecken, och de få tecken som används som hjälpmedel i transkriberingen av muntliga diskussioner inom språkforskning (se t.ex. Westman 1998:144–145). Dessa symboler är ändå inte i allmänt bruk utan de används bara inom det här specifika forskningsområdet. De är alltså inte praktiska eller ens entydiga i sin betydelse när det gäller en normal språkbrukare.

Textmeddelanden kan däremot kännas ganska stela jämfört med en vanlig, spontan diskussion eftersom det inte finns en likadan känsla av spontanitet och personlighet i SMS som ändå är en form av skrivet språk. Som jag redan tidigare konstaterade, kan man inte heller helt oproblematiskt härma de icke-verbala element som tillhör talad kommunikation. SMS-språket brukar i stället ofta utnyttja vissa egna, mer tillfälliga och speciella konstruktioner för att uttrycka icke-verbala element. Oftast går detta enklast genom att

använda olika slags speciella symboler och tecken som utöver de vanliga bokstäverna finns i mobiltelefonen. Sådana här tecken är till exempel smilisar, som bildas med hjälp av en ganska vid repertoar av de extratecken som finns i telefonen, samt asterisker med vilka sändaren också kan forma olika slags symboler för att uttrycka sina känslor och handlingar. Även om man med dessa tecken kan härma talat språk i SMS, är det ändå betydligt svårare att tolka deras betydelse rätt jämfört med talad kommunikation där den gemensamma och samtidiga samtalskontexten uppenbart hjälper interaktionen. Om man använder dessa extratecken i SMS, måste både sändaren och mottagaren vara medvetna om hur de fungerar och vad de ungefär betyder. Annars orsakar de bara onödiga problem med tanke på meddelandets förståelighet.

Dessa tecken har tidigare också använts i andra skriftliga sammanhang, till exempel i e-postmeddelanden och chattspråk. Eftersom de redan har blivit populära och vanliga i dessa andra, relativt välbekanta genrer, är det också lätt för SMS-språket att utnyttja dem. Att man överhuvudtaget på något sätt vill försöka markera icke-verbala element i textmeddelanden påvisar att de är viktiga i samtalssituationer – att de innehåller så pass mycket väsentlig information att man också gärna vill uttrycka dem i skriftliga sammanhang.

Eftersom kontexten för textmeddelandebudet är mycket fri och informell, utan några egentliga regler eller etikett, är det helt vanligt och acceptabelt att till exempel använda dialektala ord och uttryck, slangord och till och med mer tillfälliga självpåkittade förkortningar i SMS (Hård af Segerstad 2003:123). Det är också vanligt att det till exempel förekommer fula ord och svordomar i SMS, vilket också visar att man i denna kontext inte alls följer några allmänna skrivregler. På sätt och vis börjar diskussionen via textmeddelanden egentligen likna ett vardagligt samtal som sker på talspråk och genom att tala, inte att skriva. I textmeddelanden utnyttjar man alltså oftast just den språkliga variant som man också annars känner mest naturligt i sin normala muntlig kommunikation. Om man i stället använde det allmänna skriftspråket i textmeddelanden, skulle det troligen kännas tråkigt och till och med för formellt, eftersom kontexten tydligen kan klassificeras som informell. På det sättet skulle det egentligen förekomma en slags stilistisk motsättning i SMS och deras språkbruk.

Man kan också lägga märke till vissa tydliga återkopplingsenheter i textmeddelanden (Hård af Segerstad 2003:120). Sådana här enheter används regelbundet i normala ansikte-mot-ansikte diskussioner, men speciellt användbara är de i telefonsamtal, där samtalarna inte kan se varandra. Vad jag menar med sådana här uttryck är vissa småord som används bland annat för att kommentera diskussionens gång och markera samförstånd mellan talaren och lyssnaren: till exempel *jasså*, *jaha*, *precis* osv. Dessa småord har knappast någon stor innebörd i och för sig, eftersom de egentligen inte betyder något speciellt om man bara undersöker dem som enstaka ord. Men ändå är de viktiga element om man tänker på själva interaktionen och den kontext där de förekommer.

Att man också använder återkopplingsenheter och tvekljud i textmeddelanden, alltså i skriven kommunikation dit de egentligen inte hör, visar tydligt att man ofta kan jämföra SMS-diskussionen med ett vanligt samtal och överhuvudtaget talad kommunikation. Dessa småord har alltså samma funktion också i textmeddelanden som i det normala talet – de används först och främst för att ta hänsyn till samtalspartnern och för att göra samtalet mer flytande och till och med mer mänskligt. Med detta menar jag att skrivet språk ofta är mycket finputsat jämfört med talad kommunikation. Som jag redan tidigare har konstaterat, måste man vara mycket mer exakt med sitt språk, välja sina ord noggrannare och också annars uttrycka sig mer felfritt i skriften. Det att man faktiskt använder återkopplingsenheter och tvekljud också i textmeddelanden visar att det verkligen är fråga om en informell genre som inte är beroende av de officiella skrivreglerna. Därför är det verkligen motiverat att konstatera att SMS egentligen är en form av skrivet tal (Nordman 2001:138).

3.2 Kommunikation via SMS

3.2.1 Inledningsuttryck

I alla normala diskussioner måste man först på något sätt börja hela samtalet. Då gäller det också att noggrant tänka efter hurdana ord man egentligen vill använda. Första intrycket är viktigt i vilken samtalsituation som helst. Det finns redan många relativt fasta inledningsuttryck som är allmänt kända, såsom ”Hur står det till?”, ”God dag!” eller till och med ”Det är vackert väder ute”. Sådana här uttryck – som också allmänt kallas småprat

– används så ofta i dessa sammanhang att man till och med har blivit vana vid att vänta på dem. De är alltså någonting som vi regelbundet hör när det är fråga om att börja diskussionen (Skog 2003). Därför är de relativt trygga och säkra uttryck men samtidigt starkt kulturbundna, vilket betyder att de inte är universala. Sådana här konstruktioner är lika viktiga både i skriven och talad kommunikation och de används ungefär på samma sätt i de båda fallen.

Det som är intressant och i SMS-språket annorlunda än i traditionellt språkbruk är att det ibland inte alls finns någon klar och tydlig introduktion i meddelanden. Tvärtom kan texten bara direkt börja med till exempel ett konstaterande uttryck (se exempel 1) eller ett förslag (exempel 2), vilket kan kännas ovanligt i andra kontexter. Jag vill ännu påpeka att alla exempel som förekommer i denna avhandling har tagits ur mitt eget autentiska textmeddelandematerial.

- (1) E i Ruka. (P, flicka)
- (2) Kommer du online nät? (N, pojke)
- (3) Oj hööå... (N, flicka)

Det tredje exemplet (3) tycks redan ha ett slags vagt inledningsuttryck som i detta fall tydligt hänvisar till den viktiga information som skrivaren kommer att berätta. Ändå kan man påstå att detta uttryck egentligen inte används för att hälsa på mottagaren eller på något annat sätt medvetet markera att det är fråga om ett inledningsuttryck och meddelandets första mening. Det som är mer trovärdigt är att uttrycket först och främst används för att betona och annonsera att talaren nu verkligen går rakt på sak. På det sättet kan man konstatera att också det här textavsnittet genast bara börjar utan några större artigheter, även om det inte är så direkt och tydligt som i de två andra exemplen (1 och 2). Förstås skulle alla de här uttrycken också kunna förekomma i mitten av texten. Det förekommer alltså inga vanliga inledningselement i dem.

Att man ofta börjar textmeddelandet utan ett tydligt inledningsuttryck betyder ändå inte att man på något sätt skulle vilja vara oartig mot mottagaren, utan den här vanan beror på att det finns ett så pass begränsat utrymme i varje meddelande (Hård af Segerstad 2002:196). Det är alltså inte alltid möjligt att ödsla ett stort antal tecken på att bara hälsa på mottagaren eller för att till exempel tala om vädret, speciellt om mottagaren i detta fall är

en nära vän eller släkting. Det är alltså tydligen viktigast för sändaren att både ge och få bara den information som behövs så effektivt som möjligt och inte att forma ett stilistiskt välformat samtal.

Detta visar också hur de traditionella hälsningsuttrycken egentligen är mycket tomma om man tänker på deras betydelse i sammanhanget. De betyder i praktiken inget särskilt, utan de är bara någonting som man har blivit van vid av sociala skäl. Om man tar som exempel konstruktionen ”Hur står det till?” är det klart att den som frågar oftast inte ordagrant vill veta hur det går med samtalspartnern, utan vill bara vara artig och få diskussionen i gång på ett tryggt och konventionellt sätt. På samma sätt blir svaret oftast mycket neutralt och vanligt: ”Bra, tack.”

Sådana här konstruktioner används alltså ofta rent av det skäl att man *normalt brukar* börja diskussionen på det här sättet i det omgivande samhället. Till exempel telefonsamtalet brukar oftast ha en särskild anordning som består av ”en inledning, väderrapport och avslutning” (Skog 2003). SMS kan alltså ses som ett bra kommunikationsmedel för alla dem som vill undvika tomma, långa formuleringar och bara koncentrera sig på att uttrycka sig kort och koncist – att verkligen berätta det som är meningsfullt för mottagaren att veta. Det är på något sätt också mycket mer acceptabelt att utelämna dessa uttryck helt och hållet i textmeddelanden, även om det i mer officiella sammanhang troligen skulle kännas hårt och oartigt.

Även om man inte alls är tvungen att använda de traditionella inledningsuttrycken i SMS, brukar de vara ganska populära. Det som ändå är olikt jämfört med en del andra skriftliga sammanhang är att hälsningarna kan ha ett väldigt informellt utseende (exempel 4, 5). De här uttrycken visar att man inte bryr sig särskilt mycket om vanliga skrivregler utan man kan också lätt modifiera språket i textmeddelanden, till exempel för att få det att se mer personligt ut.

(4) Haij! (N, flicka)

(5) Moro... (P, pojke)

Det är också möjligt att utnyttja främmande element (exempel 6, 7 på nästa sida) som tydligen är lånade från andra språk än svenskan. Engelskan tycks ha den starkaste påverkan

i sådana här fall, vilket är ganska naturligt om man tänker på den språkliga situationen i detta land i dag. Finland påverkas väldigt mycket av den engelsk-amerikanska kultur som dominerar i västländerna, och engelskan kan därför höras nästan var som helst till vardags, speciellt i television och radio. Dessutom börjar finländska ungdomar studera främmande språk relativt tidigt, vilket betyder att de i stor utsträckning är bekanta med olika språk och också vågar använda dem i praktiken.

(6) Helou bara... (N, pojke)

(7) Goten morgen! (P, flicka)

Eftersom det inte finns en direkt, visuell kontakt mellan samtalsparterna i SMS-dialogen, kan också själva samtalskontexten vara mer eller mindre olika för sändaren och för mottagaren, eftersom de normalt inte är i samma situation. På grund av detta måste man i textmeddelanden ofta skilt beskriva den situation man är i. Det är alltså ingen överraskning att hela mobilkulturen är känd för det att man nästan alltid frågar ”Var är du?” eller ”Vad gör du?” (se exempel 8–10), när man börjar samtalet (Kasesniemi & Rautiainen 2001:23).

(8) Hej gulli! :) va har du gjort i kväll då? (P, pojke)

Hej gullig! Vad har du gjort i kväll då?

(9) Hej! Vad gör du? (P, flicka)

(10) Vann e ni? (N, pojke)

Var är ni?

Textmeddelanden kan också börja direkt med en återkopplingsenhet eller något annat kommenterande uttryck som tydligt hänvisar tillbaka till den tidigare brevväxlingen mellan sändaren och mottagaren. Dessa uttryck används alltså för att kombinera det ifrågavarande meddelandet med de andra, tidigare meddelanden som tillhör samma diskussion (exempel 11 och 12 på nästa sida). Därför kan man inte vanligen finna sådana här konstruktioner i de allra första textmeddelanden som börjar samtalet. Förstås kan det ändå alltid finnas undantag, men i princip är de här uttrycken först och främst kommenterande och tillbakasyftande.

(11) Jånå kansk he...(N, flicka)

Ja, nå kanske det...

(12) Jasså...(P, pojke)

I de här fallen behöver man naturligtvis inte längre använda några särskilda hälsningsuttryck eller andra typiska inledningsmönster i början av varje nytt meddelande. Diskussionen har redan kommit i gång och således har också inledningen gått igenom i de första meddelandena. Återkopplingsenheter och andra kommenterande uttryck används däremot för att betona att mottagaren har förstått och läst igenom hela det tidigare meddelandet samt att han eller hon också är villig att markera detta på ett eller annat sätt i sin egen text. I det här fallet kan dessa uttryck lätt bli tomma i sin egentliga betydelse – ett problem som jag närmare diskuterar i nästa kapitel (3.2.2), där jag också grundligare undersöker hur återkopplingsenheter egentligen används i SMS. Dessa uttryck innehåller alltså inte någon betydelsefull information i och för sig utan de används för kohesionens och också artighetens skull.

Även om dessa enheter inte alls är nödvändiga i textmeddelanden och trots att de är mer typiska för talat språk och inte i skriven kommunikation, kan de ändå vara nyttiga för samtalarna också i SMS-kontexten eftersom samtalet med hjälp av dem blir mer flytande genom att både sändaren och mottagaren tillsammans skapar en tydlig struktur för diskussionen (Pridham 2001:42). Varje enstaka meddelande blir alltså en del av en större, enhetlig diskussion.

3.2.2 Tvekljud och återkopplingsenheter

I talet förekommer det enligt Ylva Hård av Segerstad Hasselgren (2003:120) många olika slags tvekljud (*hmm*) och ”återkopplingsenheter” (*visst, mm, jasså*), som däremot inte alls är vanliga i skriftlig kommunikation. Det är alltså fråga om spontana och interaktiva enheter som inte normalt kan användas i skriftliga sammanhang utan att de skulle se lite konstiga ut. I talad kommunikation är dessa uttryck mycket viktiga eftersom diskussionen sker i realtid. Detta betyder att talaren och lyssnaren hela tiden har en direkt kontakt med varandra och de måste samarbeta för att nå lyckad interaktion. Tvekljud kan användas till

exempel för att spara tid om man av någon orsak måste leta lite längre efter de rätta orden. Återkopplingsenheter är däremot kommenterande uttryck med vilka samtalsparten bland annat kan markera samförstånd.

Även om SMS-språket kan formellt klassificeras som en form av skrivet språk, använder det mer eller mindre också återkopplingsenheter och andra likadana konstruktioner som är otypiska för skriften. Därför kan textmeddelandespråket lätt börja likna den vanligare samtalskontexten, alltså en diskussion som sker ansikte mot ansikte eller via telefon i realtid. Av detta kan man sluta sig till att språket i textmeddelanden inte behöver vara så finputsat och officiellt som i vissa andra skriftliga sammanhang. Tvärtom är det helt tillåtet att med hjälp av återkopplingsenheter och tvekljud visa att texten egentligen är mycket spontant producerad.

Lyssnaren eller i detta fall den som tar emot textmeddelandet kan använda återkopplingsenheter bland annat för att markera att han eller hon har uppfattat allt vad samtalspartnern har sagt (Norrby 1996:12), och att han eller hon gärna lyssnar efter om det kommer mera extrainformation (exempel 1, 2 och 3). I detta syfte kan återkopplingsenheterna på sätt och vis ses som svarsord. Då behöver den som talar, eller den som skriver och sänder ett textmeddelande, inte hela tiden kontrollera om mottagaren har förstått allt eller varit tillräckligt intensivt med i situationen, utan mottagaren kan själv uttrycka detta. De kan fungera helt självständigt fast det inte skulle finnas några andra ord med i uttrycket.

(1) nojoo har just äti pizza (P, flicka)

Nå jo, har just ätit pizza.

(2) Jasså, va mena ha jö ikväll då? (P, pojke)

Jasså, vad tänker han göra ikväll då?

(3) Jåånå he eju he förstås.. (N, flicka)

Ja nå, det är ju det förstås..

Med hjälp av återkopplingsenheter kan man också göra hela diskussionens struktur lite mjukare. Med detta menar jag att eftersom dessa småord ofta lyckas i att kombinera satser,

meningar och till och med separata meddelanden med varandra, blir texten mer balanserad och strukturerad. Återkopplingsenheterna knyter samman hela diskussionen som annars bara skulle bestå av skilda, telegramliknande meningar.

Som jag redan tidigare har påpekat finns det väldigt lite tid för talaren att tänka efter i sina repliker när diskussionen är i gång i realtid, eftersom talat språk alltid är mycket dynamiskt och förändras snabbt. På grund av att talat språk är så spontant, kan det ofta förekomma situationer där talaren måste söka efter de rätta orden, och då kan han eller hon använda sådana här småord, som i detta fall hellre kallas tvekljud än återkopplingsenheter, för att markera att hans eller hennes tur ännu inte är slut (Nordberg 1992:155). Då kan också lyssnaren orientera sig bättre i diskussionens fortsättning och börjar inte till exempel tala själv när det ännu är för tidigt för hans eller hennes tur. Nordberg (1992:155) hänvisar till sådana här element med termen ”fyllda pauser”, eftersom småorden tydligen används för att undvika pauser.

Den som skriver textmeddelanden kan också använda likadana små uttryck (se exempel 4 och 5). Också i denna kontext markerar man med dem bland annat osäkerhet, att man inte egentligen vet vad man borde säga och att man vill väga sina ord ordentligt. I talad kommunikation är denna process alltid mycket synlig, men i skriven text har skrivaren också en möjlighet att utelämna sådana här uttryck helt och hållet. Om man tittar på exempel 4 och 5 och deras innehåll, skulle de också fungera bra utan tvekljud. De här småorden är inte alls nödvändiga om man tänker på meddelandets informativa sida. Ändå berättar de mycket om skrivarens mentala processer, vad han eller hon har tänkt under skrivprocessen. Dessutom måste man komma ihåg att man ofta använder talliknande element i SMS, för vilket dessa exempel är ett bra bevis. Man vill alltså skriva på ett likadant sätt som man talar.

(4) Va skeer i moron xD hmm... ja ska på date *nervöös*... (P, flicka)

Vad sker i morgon? Jag ska på träff.

(5) men men hör av dena! (N, pojke)

Men men hör av dig!

Alla uttryck som förekommer i dessa få exempel ovan kan förstås ha flera olika betydelser och de kan användas för att markera många olika saker. Därför borde de egentligen alltid presenteras i sin ursprungliga kontext och inte som separata exempel. Det är inte möjligt och ens relevant att börja tolka och kategorisera deras mångsidighet. Jag ville ändå lista några av de otaliga möjligheter som sådana uttryck kan erbjuda. De här exempeluttrycken har jag kopierat direkt ur mitt textmeddelandematerial och därför har jag analyserat dem med hjälp av den kontext där de har förekommit – alltså genom att läsa igenom hela det meddelandet där de har använts. Det är dessutom uppenbart att varje individ har sina egna återkopplingsenheter och tvekljud som man använder på sitt eget personliga sätt. Det finns alltså inte någon bestämd grupp ord och uttryck som skulle tillhöra dessa kategorier, det vill säga både återkopplingsenheter och tvekljud. Det kan utan tvekan också finnas många individuella skillnader i hur ofta och mångsidigt man överhuvudtaget använder sådana här småord och uttryck.

I varje fall används återkopplingsenheter och tvekljud alltså mestadels därför att alla samtalare gärna vill ta hänsyn till varandra under diskussionens gång. Det är artigt och på det sättet en inlärd vana. Ändå är det också någonting som tycks vara naturligt för alla människor utan att man egentligen aktivt behöver tänka på det. Återkopplingsmönster lärs relativt tidigt, eftersom man kan lägga märke till sådana här uttryck redan när barn talar med sig själv i låtsade telefonsamtal (Norrby 1996:12).

Återkopplingsenheter kan i vissa fall också innehålla positiva eller negativa konnotationer, beroende också här av samtalskontexten. Ändå är det klart att eftersom det inte finns någon direkt visuell kontakt mellan sändaren och mottagaren i kommunikationen som sker via textmeddelanden, finns det större risk för missuppfattning när det gäller återkopplingsenheter. Ett och samma uttryck kan ha väldigt många olika betydelser. Av den orsaken kan det vara svårt att till exempel skilja mellan positiva och negativa återkopplingsenheter. I den vanliga samtalssituationen är småorden vanligen kombinerade med bland annat gester och tonfall, som tydligt hjälper samtalspartnern att tolka meddelandet rätt (Hård af Segerstad 2003:121).

3.2.3 Förkortningar

Det är lätt att förstå varför man ofta gärna utnyttjar olika slags förkortningar i SMS-språket. Om man skriver kortare sparar det både tid och rum. Man behöver alltså inte skriva alla krångliga, långa och svåra ord i sin helhet, vilket leder till att själva skrivningsprocessen i allmänhet blir snabbare och enklare. Som tidigare nämnts kostar det också alltid mindre om man får så mycket text som möjligt att rymmas i ett meddelande. Ylva Hård af Segerstad Hasselgren (2002:198) påpekar dessutom att det ibland är viktigt för ungdomar att avsiktligt forma sina egna, krångliga förkortningar som antagligen förstärker deras gruppidentitet och samhörighet. I detta fall kan SMS-språket lätt ses som ett slags hemligt kodspråk, som bara används av en liten, begränsad grupp. Marianne Nordman (2001:135) kallar det här fenomenet *kompisjargong*. Språket kan alltså variera mycket mellan olika ungdomsgrupper. Förkortningar kan här lätt förknippas med talspråket – att man också i textmeddelandebudet använder det språk som är naturligt för en och helst inte standardsvenskan.

I princip finns det inga fasta regler för hur man får förkorta ord eller enligt vilka mönster i textmeddelandena. Det är alltid kontexten som bäst förklarar de val som man har gjort under skrivprocessen. Till exempel själva situationen, mottagaren och samtalsämnet påverkar både ordval och samtidigt också antalet använda förkortningar. Marianne Nordman (2001:137) säger sig ha märkt att en populär regel är ”att bryta av ord när man antar att mottagaren förstår”. Man försöker alltså alltid skriva så kort som möjligt, men ändå vill man inte bli missuppfattad. Detta betyder att hela meddelandet lätt kan bli onödigt om mottagaren inte lyckas tolka det rätt.

När man börjar förkorta enstaka ord betyder det i praktiken att man måste utelämna ett eller flera tecken per ord. Det tycks finnas några regelbundenheter i SMS-språket när det gäller förkortningsprocessen. Det visar sig till exempel vara lättast att förkorta ord genom att utelämna de allra sista bokstäverna i orden (se exempel 1, 2 på nästa sida). Det finns nämligen bara några få exempel i materialet där man har utelämnat de första bokstäverna (exempel 3). Förkortningsprocessen kan också betyda att en eller flera bokstäver ersätts med siffror vars uttalsmönster motsvarar det ord som borde förekomma i den ifrågavarande kontexten (exempel 4 och 5).

- (1) ikv 'ikväll' (P, flicka)
- (2) gö 'göra' (N, pojke)
- (3) käi 'okej' (P, flicka)
- (4) 6sjö 'Sexsjö' (N, pojke)
- (5) 3vligt 'trevligt' (N, pojke)

Man kan också i vissa fall utelämna bokstäver i mitten av orden. Också då tycks vissa tecken vara betydligt viktigare än andra. Det är till exempel intressant att konsonanterna är mycket svårare att utelämna i texten än vokalerna (Hård af Segerstad 2003:125). Om man tar bort alla konsonanter och bara skriver med vokaler, är det oftast helt omöjligt att tolka vad det står i texten. Situationen är helt annorlunda när det är fråga om konsonanter. Då kan man relativt enkelt fylla i de luckor som finns mellan bokstäverna (se exempel 6–8) och ser då texten som en helhet utan att man närmare börjar analysera vilka tecken som har utelämnats.

- (6) lr 'eller' (P, flicka)
- (7) ql 'kul' (N, pojke)
- (8) mkt 'mycket' (N, flicka)

När man förkortar ord genom att utelämna tecken i mitten av orden har uttalet också en ganska stor betydelse. De ljud som är svaga eller till och med helt stumma i det normala uttalet kan lätt bli utelämnade också i skriften (exempel 9–10). De kan oftast tolkas rätt utan något större problem, eftersom man med hjälp av de vanliga uttalsmönstren kan dra slutsatser och gissa vilka ljud som har lämnats bort. På detta sätt härmar textmeddelandespråket ganska mycket talat språk och utnyttjar dess naturliga nyanser och betoningar. Man måste bara komma ihåg att också olika dialekter och slangord och deras uttalsvanor påverkar SMS-språket.

- (9) ba 'bara' (P, flicka)
- (10) sku 'skulle' (N, pojke)

Om något uttryck består av flera ord och den här kombinationen verkligen används som en fast formulering, det vill säga att alla ord hör ihop, förkortas det lättast genom att bara spara den första bokstaven av varje ord som förekommer i hela långa uttrycket. Sådana här

konstruktioner kan också kallas för *akronymer* eller *initialförkortningar* där den senare definitionen kanske är en mer beskrivande term. (Bolander 2001:84, Hård af Segerstad 2002:202.) Med hjälp av dem kan man få långa, krångliga uttryck mycket kortare. Ändå kan det ibland vara ganska svårt att förstå vad sändaren menar med förkortningarna, eftersom en del av dem egentligen är helt självpåhittade (exempel 11, 12). De kan ändå vara helt användbara om både sändaren och mottagaren vet hur de används och i vilken betydelse.

(11) mha 'med hjälp av' (P, flicka)

(12) iofs 'i och för sig' (N, flicka)

Det är också viktigt att komma ihåg att det redan finns många etablerade förkortningar i standardsvenskan som är mycket användbara också i textmeddelanden (se exempel 13–15). Man behöver oftast inte börja förklara deras betydelse eller på något annat sätt presentera dem eftersom de är så pass vanliga i andra skriftliga genrer. Man kan anta att varje individ borde kunna tolka dem rätt. Många av dessa etablerade förkortningar formas med punkter – till exempel *t.o.m.* – som markerar att förkortningen representerar tre enstaka ord, *till och med*, och att man har utelämnat bokstäver i alla dessa ord. Ibland använder man punkterna också i SMS, men ofta är det mer praktiskt att utelämna dem. Då blir uttrycket ännu kortare och enklare att skriva.

(13) t.ex. 'till exempel' (N, flicka)

(14) p.g.a. 'på grund av' (N, pojke)

(15) bl. a. 'bland annat' (P, flicka)

Om man använder förkortningar som man helt själv har uppfunnit, är det tydligen svårare för mottagaren att kunna tolka deras betydelse rätt. Det är ibland möjligt att utnyttja vissa samma mönster och strukturer som redan förekommer i de mer etablerade förkortningarna och helt enkelt anpassa dem till textmeddelandespråket. Det är till exempel relativt vanligt att man skapar sina egna initialförkortningar genom att använda samma metod som redan är välkänd i många andra skriftliga sammanhang. Också språket i webbchatt och e-postmeddelanden har kommit på många nya, kreativa förkortningar som senare också har börjat användas i textmeddelanden (se exempel 16, 17 på nästa sida). De här uttrycken

utnyttjar ofta främmande språk, speciellt engelskan. Genom att använda någon allmänt välkänd förkortningsprincip kan man alltså lyckas bättre i att bli förstådd.

(16) LOL = laughing out loudly = 'skrattar högt' (P, flicka)

(17) imo = in my opinion = 'enligt min åsikt' (N, pojke)

Det finns också en del förkortningar som mest påverkar på satsnivån och inte bara enstaka ord. Antalet sådana förkortningar tycks ändå vara betydligt mindre än antalet lexikala förkortningar. När man börjar förkorta satser betyder det i princip att man tar bort en eller flera satsdelar för att få texten kortare. Man förkortar alltså inte några enstaka ord genom att ta bort vissa bokstäver eller genom att använda några andra ovannämnda metoder utan man utelämnar några ord i sin helhet.

(18) [Ska vi gå på] Bio ikveld? (N, flicka)

Ska vi gå på bio ikväll?

(19) [Jag] Tänkt att vi kanske sku kuna hitt på ngt (P, flicka)

Jag tänkte att vi kanske skulle kunna hitta på något.

(20) [Har du] Hitta på [en] ide? (P, flicka)

Har du hittat på en idé?

I de autentiska exemplen ovan (18–20) har jag med parentestecken markerat de satsdelar som tydligen har utelämnats i satserna. Ylva Hård af Segerstad Hasselgren (2002:224) har konstaterat att det tycks vara allra enklast att utelämna satsens subjekt, speciellt om det hänvisar till sändaren med ordet ”jag”. Det är också vanligt att till exempel utelämna olika slags hjälpverb eller så kallade kopulaverb, vars egen betydelse är svag. Dessa verbtyper används närmast för att modifiera betydelsen hos predikats verbet, vars innebörd är viktigare om man tänker på hela långa meningen och dess förståelighet (Bolander 2001:191).

Hård af Segerstads resultat har också visat sig överensstämma med mitt eget material. Oftast utelämnar man alltså satsens subjekt (se exempel 18–20 ovan), medan predikats verbet får förbli på sin egen plats. Predikats verbet tycks alltså vara en slags kärna

i hela satsen och det är nästan omöjligt att utelämna det utan att samtidigt orsaka stora betydelseskilnader. Subjektet hänvisar ofta till sändaren med ordet ”jag” och därför är det ganska lätt att utelämna det, för satsens innehåll blir inte svårare att förstå. I exempel 20 saknas hjälpverbet *har* som inte är helt nödvändigt om man tänker på satsens betydelse. I samma exempel har man också utelämnat satsens subjekt, *du*, så att bara själva frågan står kvar. Där finns ytterligare en utelämnad obestämd artikel, vilket inte heller orsakar något stort problem. Ordföljden förblir normal i alla satser, också om några satsdelar utelämnas helt och hållet. Det tycks också vara någonting som man inte ändrar på, trots att man annars skapar nya, radikala språkregler i SMS-bruket.

3.2.4 Turtagning och framsteg i diskussion

Turtagning kan ses som en del av de oskrivna regler som alla borde lära sig ta hänsyn till i samtalssituationen. Samtalet består alltså av samtalsturer som i bästa fall följer varandra i tur och ordning så att alla som deltar i diskussionen får sin tur tillräckligt ofta. I sådana här situationer finns det några tydliga konstruktioner som alltid tycks följa varandra. En fråga kräver ett svar och en hälsning behöver en hälsning tillbaka. (Pridham 2001:3.) Turtagning är alltså ett viktigt men ändå relativt komplicerat system som består av många små byggnadselement.

I talad kommunikation finns det många olika sätt att signalera att talaren är i färd att avsluta sin tur: ”en avslutande inramningsfras, fallande intonation, avtagande tempo” (Norrby 1996:99) och vissa andra tydliga mönster. Dessa signaler ger samtalspartnern en möjlighet att förbereda sig på sin egen tur och att kanske lite mer intensivt lyssna på hur den föregående turen slutar. Ytterligare minskar dessa signaler risken för överlappningar och avbrott, det vill säga att man skulle börja tala redan innan ens samtalspartner har hunnit avsluta sin tur.

När man inte uttrycker sig genom talad utan skriven kommunikation är situationen ändå annorlunda. I princip är det ganska lätt att veta när man har sin egen tur i diskussionen som sker via SMS. Man brukar alltså normalt sända meddelanden i tur och ordning och det finns oftast ingen risk för till exempel överlappningar som är mer typiska för talad kommunikation (Laursen 2005:53). Ibland kan det ändå hända att man inte orkar vänta på

svaret utan sänder ett nytt meddelande, innan mottagaren ens har hunnit reagera på det första meddelandet (Laursen 2005:57). Meddelanden kan i sådana fall gå på varandra och då blir det ibland svårt att fortsätta diskussionen.

Det som verkligen kan orsaka problem med turtagningen i en diskussion som sker genom att sända textmeddelanden är att man inte kan vara säker på när mottagaren kommer att läsa meddelandet (Kukko 2003b:12). Den information som meddelandet innehåller kan ibland vara något som lätt blir gammal om mottagaren inte genast läser den. Meddelandet kan dessutom ofta kräva ett relativt snabbt svar tillbaka till sändaren, vilket betyder att det inte alltid räcker till att man bara läser texten men inte kommenterar den på något sätt. I vissa fall kan också situationskontexten förändras i mitten av samtalsprocessen. Detta kan lätt orsaka att hela diskussionen blir annorlunda än man ursprungligen hade tänkt sig, eftersom samtalet aldrig började som det borde. Diskussionsämnet är kanske inte längre aktuellt när mottagaren äntligen svarar på meddelandet eller sändaren inte längre vill tala om saken.

När man samtalar genom att sända textmeddelanden kan diskussionen alltså av ett eller annat skäl gå mycket långsamt framåt och det kan dessutom finnas långa pauser mellan samtalsturena. Och även om man genast skulle vilja svara på meddelandet går det ändå relativt mycket tid till att först skriva själva texten, att gå igenom den och tänka på innehållet och till sist kanske korrigera språkfel. Beroende av allt detta kan turerna i SMS-diskussionen aldrig följa varandra lika flytande som i talad kommunikation.

Det är egentligen ganska typiskt för skriven kommunikation, till exempel brev, att man inte har så bråttom med svaret (Hård af Segerstad 2002:42). Också i SMS-kommunikation har man en möjlighet att finputs texten så noggrant och långt som möjligt, men om man närmare tänker på de element som är typiska för textmeddelanden, är det vanligare att man försöker svara så snabbt som möjligt (Kasesniemi & Rautiainen 2001:186). I det avseendet skiljer sig textmeddelanden tydligt från e-postmeddelanden. På sätt och vis väntar man att få snabbare svar på ett textmeddelande än på ett e-postmeddelande, vilket beror på att man vanligtvis kan ha sin mobiltelefon med sig var och när som helst (Hård af Segerstad 2002:58).

Samtalssturena kan ibland vara väldigt korta: bara ett enkelt ”ja” eller ”nej” eller en ytterst kort och enkel fråga räcker till (Norrby 1996:98). Detta gäller både talad och skriven kommunikation, vilket betyder att det verkligen finns sådana textmeddelanden där man inte skriver något annat än bara ett ord. Detta betyder nödvändigtvis inte att man på något sätt inte skulle vara villig att diskutera med samtalspartnern, utan sådana här ordval betonar snarast samtalets hastighet; man vill få svaret så snabbt som möjligt och samtalet skall vara flytande (Kasesniemi & Rautiainen 2001:183). Det är alltså viktigt att reagera omedelbart. Kukko (2003b:12) anser att om man frågar någonting i ett textmeddelande, orsakar det till och med ett slags tvång för mottagaren att genast svara på meddelandet. Att man ställer frågor är ett av de element som man kan utnyttja för att markera hur långt diskussionen egentligen ska fortsätta.

I några fall kan en samtalstur också vara mycket lång och bestå till exempel av flera textmeddelanden. En tur kan ha bara ett samtalsämne, men i en SMS-kontext är det också ganska naturligt att byta ämne till och med flera gånger och att diskutera många olika saker i ett och samma meddelande bland annat för att spara rum. Då behöver man inte skriva ett nytt meddelande varje gång man byter samtalsämne. Det kan förstås orsaka svårigheter för mottagaren som plötsligt skall svara på många olika frågor som kanske inte alls har någonting att göra med varandra. Meddelandet kan kännas svårt att läsa när det består av små, separata informationsavsnitt (exempel 1).

(1) Hej! Va haar vi för läxor ti imåron? Annos, va tänkt do jö i häljin? Ska vi hitt åpå naa?? (N, flicka)

Hej! Vad har vi för läxor till i morgon? Förresten, vad tänkte du göra i helgen? Ska vi hitta på något?

Det är dessutom möjligt att man inte visar turtagningen tillräckligt klart, då mottagaren kan tro att han eller hon inte alls behöver svara på meddelandet. I detta fall kan man alltså tänka sig att diskussionen avslutas helt och hållet och att det meddelande som man har fått är en avslutning på hela diskussionen. Det här är någonting typiskt för SMS-diskussionen, där man tydligt måste visa om man vill sluta diskussionen eller om man ännu vill fortsätta med ämnet, eftersom man inte gärna vill sända onödiga meddelanden bara för att säkert och ordentligt avsluta samtalet. Om ett meddelande bara består av några korta satser där det inte frågas någonting kan det ofta tolkas på det sättet, att man inte alls behöver svara på

det. Det finns alltså inte tillräckligt med sådana element som skulle kräva fortsättning på diskussionen (Kukko 2003b:12).

Ändå finns det några undantag där det är helt acceptabelt att *inte* genast svara på ett textmeddelande – oberoende av dess innehåll. Sådana fall är till exempel meddelanden som sänds till flera personer och också kallas ”kedjor” (Laurson 2005:68). Här finns ett par exempel (2, 3) på sådana här textmeddelanden som man inte egentligen behöver svara på, eftersom meddelandet inte ger någon riktig information som skulle kräva någon slags kommentar:

(2) Du är inte här, men jag kramar din kind, sänder en kram med en smekande vind, öppna ditt fönster och ställ det på glänt, vinden du känner är kramen jag sänt... (N, pojke)

(3) Detta meddelande skickas endast för att det är gratis! Skicka gärna tillbaka ett också! (N, pojke)

Det är också helt förståeligt att man inte alltid svarar på sådana meddelanden vars tidskontext tydligen är olämplig. Detta betyder att om man till exempel sänder ett textmeddelande nattetid är det möjligt att mottagaren inte ens har sin telefon på (Laurson 2005:69). Att mottagaren inte reagerar på meddelandet i sådana här fall leder alltså oftast inte till några problem mellan samtalsparterna (Laurson 2005:68).

3.2.5 Avslutningsuttryck

I det föregående avsnittet har jag diskuterat att det inte är så enkelt att sluta samtalet om samtalsparterna inte kan se eller höra varandra, såsom i den kontext textmeddelandena utgör. Det är överraskande svårt att veta vem som borde sända det sista meddelandet och hur detta enstaka textmeddelande egentligen skulle se ut så att mottagaren också skulle förstå att diskussionen verkligen tar slut. Annars kan det nämligen lätt hända att den andra samtalspartnern ännu väntar på ett meddelande till. Det är också i någon mån fråga om artighet: Vem borde ha sista ordet? I princip tar diskussionen slut när båda samtalsparterna tycker att all viktig information redan har diskuterats. För att markera detta kan man redan tidigare i

diskussionen börja använda olika slags avslutningsuttryck, ofta repeterande för säkerhets och samförståelsens skull. (Pridham 2001:33–34.)

Som i kapitel 3.2.1 där jag behandlade problemet med att börja textmeddelandet, är det också naturligt att det finns en del väldigt traditionella och välkända uttryck som oftast används i dessa sammanhang, men som kanske kan vara för långa för SMS-kontext och därför krångliga att använda i praktiken. Ändå behöver man använda någonting för att visa att diskussionen håller på att ta slut. Som jag tidigare har diskuterat finns det hur många olika möjligheter som helst att börja meddelandet. Man behöver inte nödvändigtvis använda några traditionella element alls utan det är helt acceptabelt att bara direkt börja skriva texten. När man vill sluta diskussionen är det därför vanligare att utnyttja sådana allmänna uttryck som alla känner till och som också igenkänns som avslutningsuttryck (exempel 1–3). Dessa uttryck är säkra val på det sättet att man troligen mycket sällan kan missuppfatta dem. De ställer alltså inga vidare krav på mottagaren att börja svara på det ifrågasvarande meddelandet. Det är också möjligt att förkorta dessa uttryck, såsom i exempel 2 och 3. Innehållet på frasen förändras inte, men man lyckas ändå spara ett par tecken.

(1) Puss och kram. (P, flicka)

(2) Synes. (P, flicka)

(3) Ha d fint. (N, pojke)

Det har också blivit vanligt att använda lite mer radikala förkortningar för att ersätta hela långa uttrycket. Sådana förkortningar förekommer inte i det så kallade normala standardspråket utan de är alldeles nya uppfinningar. Att man gärna använder förkortningar i textmeddelanden beror på att de avslutningsuttryck som vanligen används ibland kan vara ganska långa och krångliga – åtminstone om de borde rymmas i ett textmeddelande vars utrymme redan annars är begränsat. Genom att formulera sådana här nya, självpåkittade förkortningar av de allmänt välkända avslutningsuttrycken kan man oftast utan problem meddela samma innehåll som i normalt skrivna ord (exempel 4, 5).

(4) pok 'puss och kram' (P, flicka)

(5) seez 'vi ses' (N, flicka)

Betydelsen är i dessa fall relativt lätt att tolka rätt om man bara redan känner till det uttryck som finns bakom förkortningen. Förutom dessa exempel finns det också några andra, ännu personligare sätt att markera avslutningen på diskussionen (exempel 6, 7), som i vissa fall till och med kan kännas lite humoristiska på grund av deras uppfinningsförmåga. I exempel 7 har man på ett nästan överdrivet sätt velat markera diskussionens slut.

(6) xxx 'puss' (P, flicka)

(7) *avslutningshälsning* (P, flicka)

Att man kan använda förkortningar eller andra ovanliga konstruktioner i stället för de normala avslutningsuttrycken påvisar ännu en gång att själva formen inte har någon stor betydelse när det gäller sådana här etablerade uttryck. Det viktigaste är att det finns någonting med som har som funktion att avsluta diskussionen. Jag har åtminstone inte i mitt material direkt kunnat finna någon avvikande eller mer överraskande och kreativ lösning med denna aspekt, det vill säga att man bara skulle kunna sluta meddelandet utan att ge något klart avslutningsuttryck och utan att det då skulle förbli lite osäkert om man borde svara på meddelandet eller inte.

3.3 Icke-verbal kommunikation

3.3.1 Smilisar

Smilisar används i textmeddelanden mestadels för att uttrycka känslor. De här intressanta tecknen symboliserar ansiktsuttryck och största delen av dem är ganska lätta att tolka genom att tänka dem som figurer som har vänts 90 grader till vänster, som till exempel :). Det kan ändå också finnas några smilisar som inte kan läsas på det här sättet – till exempel ^^ betyder 'glada ögon'. När man skriver smilisar utnyttjar man de speciella tecken som förutom bokstäverna finns i mobiltelefoner. Genom att kreativt kombinera dessa tecken med varandra har man alltså kunnat uppfinna ett stort antal olika, användbara symboler. Smilisar kan ersätta antingen ett enstaka ord eller till och med större enheter. De är alltså inte entydiga utan de kan ha flera betydelser beroende av den kontext där de förekommer och av den som använder dem. Smilisar kan också användas därför att de någon gång kan spara rum i meddelandet, eftersom de i vissa fall ersätter flera tecken eller ord. Till

exempel är det mer sparsamt att skriva --' än att skriva ”jag är deprimerad”. Därför är smilisar viktiga hjälpmedel också när man vill få texten kortare.

Smilisar uttrycker först och främst de emotioner som man känner när man skriver meddelanden, vilket är motiverat, eftersom mottagaren inte annars kan vara medveten om dem. Situationen är alltså mycket annorlunda jämfört med ett samtal som sker ansikte mot ansikte, där man inte verbalt behöver markera olika slags ansiktsuttryck. Det finns också några exempel på smilisar som uttrycker handlingar – alltså något aktivt (:P = ’räcker ut tungan’) och inte bara något statiskt tillstånd. Betydelserna av smilisarna är ändå, som sagt, inte fasta och absoluta. Till exempel :/ kan antingen betyda ’fundersam’, ’besviken’, ’osäker’ eller ’missnöjd’ enligt uppgift av de gymnasister som har deltagit i min undersökning. Smilisar är inte heller någon begränsad grupp tecken, utan det är också normalt och till och med populärt att vara kreativ och uppfinna alldeles nya smilisar eller att komma på helt nya betydelser, när det är fråga om de smilisar som redan är bekanta för de flesta.

Lundström (1997:148) och Kukko (2003b:13) har konstaterat att smilisar dessutom kan användas för att ge texten ”en skämtsammare och mer informell ton” – både i e-postmeddelanden och i textmeddelanden. Smilisarnas egentliga betydelse och innebörd kan alltså i dessa fall bli ganska tom, men de påverkar i alla fall hur man läser meddelandet och hur läsaren förstår dess innehåll och atmosfär. Läsaren kan alltså få viktig bakgrundsinformation om den kontextuella situation som skrivaren har befunnit sig när texten ursprungligen producerats. Med smilisar är det lätt att till exempel påpeka vilka kommentarer som borde uppfattas som humoristiska och icke-seriösa om det finns en risk att läsaren misstolkar det som sändaren har skrivit (Kukko 2003b:13). Ibland är sådana här små nyanser inte helt oproblematiska att tolka rätt, mestadels därför att man inte har några andra viktiga ledtrådar som man skulle kunna utnyttja – till exempel andra ansiktsuttryck eller röstkvalitet (Hård af Segerstad 2003:126).

Smilisar kan på det sättet också bara användas för att pigga upp texten, inte för att markera verkliga känslor. De har kanske blivit så pass vanliga att de på sätt och vis är en naturlig del av textmeddelandena och hela SMS-kulturen utan man närmare tänker på vad de skulle kunna meddela. Det är också viktigt att observera att smilisar mestadels används för att uttrycka positiva känslor. I alla fall visar också smilisar att textmeddelanden har många

talliknande egenskaper och att SMS gärna försöker härma till exempel olika icke-verbala element som förekommer i talad kommunikation. SMS kan dessutom ses som en mycket informell genre med sina egna exceptionella konstruktioner som inte alls förekommer i mer formella sammanhang.

Gymnasisterna i Pedersöre gav exempel på sammanlagt 25 olika smilisar och gymnasisterna i Nykarleby på 27. Det ingick ändå samma exempel i båda gruppernas meddelanden. Det var bara sex elever, alltså åtta procent av alla, som skrev att de normalt inte brukar använda smilisar i sina textmeddelanden. Man kan alltså dra slutsatsen att smilisar i allmänhet är mycket vanliga och populära inom de här två ungdomsgrupperna. Här presenterar jag några exempel på de smilisar som gymnasisterna har använt i sina textmeddelanden. Som sagt kan det hända att en och samma smilis ibland har flera betydelser beroende på sändaren, mottagaren och en del andra kontextuella aspekter. Det är också intressant att se hur ungdomarna verkligen har varit kreativa med sina smilisar. De har inte bara nöjt sig med de allra vanligaste tecknen utan till och med skapat några mer ovanliga uttryck.

Positiva smilisar:

:) 'glad'
 :D 'jätteglad'
 =) 'lycklig'
 ;) 'flirt, ironisk'
 :-* 'puss'
 :> 'glad'
 ;D 'glad, skoja'
 :P 'visar ut tungan'
 :o) 'nöjd'

Neutrala smilisar:

:O 'förvånad'
 8) 'stirra'
 :| 'trött'

Negativa smilisar:

:S 'rädd, besviken'
 :('ledsen, sur'
 :-@ 'arg'
 :('gråter'
 =C 'jättesur'
 >:('arg'
 --' 'deprimerad'

Att man använder smilisar i textmeddelanden kan förstås göra texten livligare och personligare, men själva skrivningsprocessen blir samtidigt betydligt långsammare när man måste söka efter alla olika tecken – speciellt om man vill använda de mest komplicerade symbolerna. Det räcker alltså inte med bara ett knapptryck. Ändå kan man, åtminstone på grund av de här exemplen, anta att man inte så mycket tänker på det. Några av dem har tydligen krävt lite eftertanke och till och med noggrann och kreativ planering. Även om

man annars ofta brukar förkorta ord och uttryck i textmeddelanden och försöker vara så sparsam som möjligt med andra tecken tycks det ändå vara normalt att smilisar är någonting som man helst inte vill utelämna, också om de i själva verket inte bara kräver ett tecken utan flera.

3.3.2 Asterisker

Asterisker har vissa likadana egenskaper som smilisar. Också de kan uttrycka olika slags känslor, men dessutom de handlingar och ljud som normalt inte skulle markeras i skriften utan som bara skulle vara synliga och hörbara i talad kommunikation (Hård af Segerstad 2002:227). Asterisker är alltså i detta fall mera mångsidiga än smilisar. Med *en asterisk* hänvisar jag till tecknet * som också kan finnas i mobiltelefonerna. Man använder asterisker i texten för att markera och separera olika fristående uttryck som bland annat berättar någonting om själva kontexten där meddelandet har skrivits. Dessa uttryck kan alltså ses som helt frivilliga komplement som ändå ofta förmedlar nyttig information till mottagaren.

Trots att asterisker kan vara användbara i SMS, skrev 29 gymnasister, 41 procent av alla, att de inte i normala fall brukade använda dem i sina vardagliga textmeddelanden. Det var intressant att kunna se att speciellt pojkarna sällan använde den här konstruktionen. Flickorna var mer produktiva och använde asterisker för att uttrycka många olika saker. Sammanlagt gav eleverna 73 exempel på olika uttryck som de brukade använda med asterisker. Eleverna från Nykarleby gav 30 exempel och eleverna från Pedersöre till och med 43. Också här fanns det likadana exempel med i båda materialen. Asterisker var överhuvudtaget betydligt populärare än smilisar. Uttrycken där asterisker används kan grovt delas i fyra mindre kategorier:

(1) Handlingar: **ler**, **skrattar**, **hoppas av glädje**, **snyftar**, **gråter**, **fäller tårar**, **suckar**, **visar tungan**, **gapskrattar**, **pussar på**, **kramar om**, **flinar**

(2) Mentala aktiviteter: **saknar**, **funzar**, **längtar**, **väntar**, **undrar**

(3) Känslor och egenskaper: **fundersam**, **nyfiken**, **lycklig**, **snäll flicka**, **glad**, **desperat**, **ledsen**, **trött**, **arg**

(4) Ljud: **hm..**, **he he**, **harkel**, **morr**, **hmm**, **gäsp**, **suck**, **snyft**, **woow**, **haha**

Majoriteten av alla de exempeluttryck som eleverna har givit är sådana där man använder asterisker för att symbolisera och markera något aktivt, alltså olika slags handlingar (grupp 1). Deras betydelse är oftast att sändaren, samtidigt när han eller hon skriver sitt meddelande, gör något som i en normal diskussion är synligt men som mottagaren i detta fall inte kan veta om ifall sändaren inte separat markerar det på något sätt. Det är också möjligt att berätta om aktiviteter som sker inom människan (grupp 2). Sådana här handlingar är aldrig helt synliga, vilket betyder att också om man skulle befinna sig i en vanlig samtalssituation, som äger rum ansikte mot ansikte och i realtid med någon, så är dessa fenomen något som normalt inte är iakttagbara.

Eleverna i Nykarleby och Pedersöre gav också några exempel på känslor- och ljuduttryck, men antalet på dem var ändå betydligt mindre. Känslouttryck hänvisar i detta fall till de känslor och egenskaper (grupp 3) som sändaren har och som han anser vara aktuella under skrivningsprocessen. Det är alltså fråga om någonting som sändaren *är*, inte vad han *gör*. På detta sätt skiljer sig dessa uttryck från uttrycken i grupp 2. Med hjälp av dessa uttryck kan mottagaren lättare ta hänsyn till sändarens personliga känslor och situation. I en vanlig samtalssituation skulle dessa element oftast uttryckas genom olika ansiktsuttryck och andra tydliga gester samt tonfall.

Ljuduttryck (grupp 4) härmar sådana uttryck som inte alls är vanliga i skriven kommunikation. De används ändå rikligt och spontant i vanligt tal och därför är det inte någon stor överraskning att de också kan förekomma i textmeddelandespråket. Största delen av dessa uttryck kan klassificeras som interjektioner som jag närmare diskuterar i nästa kapitel. Det är något av ett problem att dessa uttryck inte har någon bestämd och etablerad skriftbild utan de formuleras i skriftliga sammanhang oftast genom att direkt försöka härma deras uttalsform så bra som möjligt. Därför är det inte alltid så enkelt att börja översätta ljuduttrycken från tal till skrift. De förekommer typiskt helt spontant i talet, utan att man närmare tänker på dem. Därför är det också lätt att förstå varför det tydligen

känns motiverat att förutom i talad kommunikation också börja använda dem i textmeddelanden och deras talliknande och spontana språkbruk. De tillhör alltså mycket starkt vardagligt språk och vardaglig kommunikation.

Med asterisker kan man alltså praktiskt taget uttrycka vad som helst. I detta fall finns det verkligen rum för SMS-sändaren att vara kreativ och improvisera. Trots att asterisker kan många gånger vara nyttiga i textmeddelanden, tyckte åtminstone största delen av eleverna i Nykarleby att asterisker är någonting som bara yngre ungdomar använder. Gymnasisterna skrev att de oftare hade använt asterisker tidigare, men nuförtiden mera sällan. Det tycks alltså finnas en slags oskriven stilistisk etikett när det gäller asterisker och deras användning i textmeddelanden, åtminstone i mitt material. Figurerna används alltså inte helt obundet.

3.3.3 Skiljetecken och versaler

Det används också några mycket vanligare tecken än smilisar och asterisker i textmeddelanden. Olika slags allmänna och välkända skiljetecken samt versaler kan också utnyttjas i SMS-språket för att markera sådana element som normalt bara uttrycks i talat språk och genom icke-verbal kommunikation. Av alla de skiljetecken som förekommer i skriften har jag valt att närmare undersöka och diskutera utropstecken och frågetecken, eftersom de tydligen är de starkaste av alla skiljetecken. Därför är det också mest intressant att se hur de används i textmeddelanden – jämfört med andra genrer. Det är nämligen ofta typiskt för formell skriven kommunikation att man bara med berätt mod använder dessa tecken. Speciellt utropstecken kan ofta tolkas att vara för starka i många situationer. I det här fallet är det viktigt att komma ihåg att skrivet språk på sätt och vis borde vara mer neutralt och objektivt än talat språk, som för sin del kan beskrivas som mer spontant och impulsivt. Eftersom skrivet språk oftast är tydligare, bättre organiserat och kontrollerat än talat språk, är det till och med ovanligt att använda sådana extrema tecken som utropstecken.

Textmeddelanden utnyttjar däremot både utropstecken och frågetecken relativt mycket. Man är alltså inte rädd för att betona sina ord genom att använda de här starka tecknen, och till och med flera stycken av dem. Det är vanligt att använda utropstecken bland annat för

att markera något som är väldigt positivt eller väldigt negativt – alltså för att betona sina åsikter och känslor om något. I de fallen är det ofta tydligen fråga om att det inte alls räcker att använda ett enda tecken utan man måste skriva det flera gånger. Utropstecknet har alltså på sätt och vis förlorat sin ursprungliga effekt och därför måste det stärkas genom fördubblingen.

Frågetecknen används mestadels helt normalt i textmeddelanden – alltså för att kunna känna igen en mening som en fråga. Ändå är det också typiskt att frågetecknen används för att markera förlägenhet, ovisshet eller överhuvudtaget att man inte är säker på något. Frågetecknen kan också förekomma dubbelt i slutet av meningen. Då vill man ytterligare betona frågan. Här ger jag några exempel på bruket av skiljetecken i textmeddelanden (exempel 1–3). I det sista exemplet (3) är det ensamma frågetecknet det enda tecknet i hela meddelandet.

- (1) Har du köpt ny bil?? (N, pojke)
- (2) Du har ringd!?! (N, flicka)
- (3) ? (P, pojke)

Eftersom e-postmeddelanden redan har varit i allmänt bruk längre än textmeddelanden, har SMS-språket kunnat utnyttja många av metoderna som förekommer i e-postgenren. Situationen är alltså väldigt likadan i alla nyare mediespråk. Oftast markerar man hög röst, starka känslor, otålighet eller besvikelse (exempel 4–6) genom att använda versaler, vilket betyder att hela ordet eller till och med hela uttrycket skrivs med stora bokstäver (Laursen 2005:58). Det är till exempel mycket svårt att neutralt uttrycka en del svordomar (exempel 4) som på sätt och vis tycks kräva en kraftigare visuell form och därför är det naturligt att skriva dem med versaler.

- (4) PRKL 'perkele' (P, flicka)
- (5) JAG ÄLSKAR DEJ!!!! (P, flicka)
- (6) Men SNÄLLA vän! (P, flicka)

På detta sätt har SMS-språket på en viss nivå också lyckats uttrycka olika tonfall som är mer typiska för talad kommunikation och som inte annars är synliga i skriven text. Ändå är det viktigt att vara försiktig med användningen av stora bokstäver, eftersom de verkligen

ger en stark betoning till hela meningen. Den här betoningen kan till och med tolkas som negativ i många situationer. I mitt material användes versaler bara fyra gånger och tre av exemplen ses här. Alla fyra exempel har skrivits av flickor och i Pedersöre. På det sättet kan man dra slutsatsen att åtminstone inte ungdomarna i Pedersöre och Nykarleby särskilt ofta använder stora bokstäver i SMS.

3.3.4 Interjektioner

Interjektioner är en av de minsta och de mest begränsade ordklasserna och består av varierande småord. Det är viktigt att märka hur sådana här ord egentligen inte har någon djup ordbetydelse i och för sig. Bolander (2003:134) anser att interjektioner är sådana uttryck som man använder när man vill beskriva hur det ”värker, svider och bränner”. Interjektioner är alltså väldigt känslomässiga ord och deras konnotationer kan vara mycket starka i vissa fall, vilket troligen beror mycket på deras spontana bruk. De är också någonting som man inte nödvändigtvis aktivt tänker på. Interjektioner är dessutom mycket kontextbundna uttryck. Därför kan de inte tolkas rätt om de analyseras utanför sin autentiska omgivning.

Interjektioner kan grovt delas upp i fem mindre kategorier. De här kategorierna visar tydligt hur interjektioner kan användas i praktiken (Bolander 2003:134):

- A) utrop som uttryck för känsla: usch, fy, aj, å
- B) ljudhärmingar: pang, bom, plask
- C) lystringsord och hälsningar: hallå, hej, adjö
- D) svordomar: djävlar
- E) svarsord: ja, nej, adjö

Den här indelningen är ändå bara ett alternativ av flera och i verkligheten kan man inte ens alltid utnyttja kategorierna. Ordklassen interjektioner är inte lätt att analysera, eftersom redan exemplen ovan visar hur den består av väldigt många olika typer av ord och uttryck. Interjektioner kan alltså introduceras som en mycket heterogen grupp. Samma små ord kan i praktiken få hur många användningssätt som helst.

I det här sammanhanget vill jag enbart koncentrera mig på att diskutera grupperna A och B, eftersom de är någonting som klart och tydligt går under rubriken icke-verbal kommunikation. Man kan naturligtvis också påstå att grupp A på sätt och vis innehåller verbala element. Ändå är det klart att det inte finns någon fast ordbetydelse i dessa uttryck utan också de måste först analyseras i någon autentisk kontext. Detta betyder ändå inte att de inte skulle kunna fungera som självständiga repliker och fraser i diskussionen – speciellt då de kombineras med andra icke-verbala element, till exempel ansiktsuttryck, gester och tonfall.

Interjektioner markeras oftast överhuvudtaget mycket vagt och försiktigt i skriftliga sammanhang. Språket i textmeddelanden skiljer sig mycket från det officiella skriftspråket också i denna aspekt. Det är, som det redan tidigare har konstaterats, inte alls naturligt för SMS-språket att vara neutralt och stabilt utan hellre spontant och informellt. Eftersom SMS-språket inte har någon tydlig etikett kan också interjektioner fritt användas i textmeddelanden utan att det skulle vara ett stilistiskt fel, vilket det ofta är fråga om när det gäller några andra skriftliga genrer. Interjektioner kan i själva verket ganska ofta skrivas med hjälp av asterisker, med vilka man ännu mer betonar att orden inte typiskt tillhör skriven kommunikation utan att de är speciella konstruktioner. De är alltså på sätt och vis utanför den normala texten.

I det verbala samtalet brukar man ofta använda olika slags interjektioner för att göra samtalet mer intensivt och livligt. I dessa fall är det oftast fråga om sådana interjektioner som förekommer i grupp A. De används också mycket spontant utan att man medvetet tänker på dem. Oftast använder man interjektioner i sammanhang där diskussionsämnet verkligen väcker känslor hos samtalarna (exempel 1–3).

(1) Haha ja vi ha no vari tär heila kveldi... (N, flicka)

Haha, ja vi har nog varit där hela kvällen.

(2) Tihii * backarna öppnar i moron kl. 10. (P, flicka)

Tihii, backarna öppnar i morgon klockan 10.

(3) Åhh! Nåja får chill nån annan dag... (P, flicka)

Åhh! Nå jag får lugna mig någon annan dag.

I grupp B är det oftast inte fråga om ljud som människor vanligen skulle producera utan interjektionerna härmar de ljud som samtidigt kan höras i omgivningen medan diskussionen är på gång. Därför kallas de ljudhärmingar. Sådana här element behöver inte betonas i ett vanligt samtal som sker ansikte mot ansikte eftersom båda samtalarna befinner sig i samma rum. I praktiken kan de alltså båda se och höra samma saker. När man skriver textmeddelanden är kontexten naturligtvis annorlunda för sändaren än för mottagaren, eftersom det inte finns någon direkt kontakt mellan dem. Interjektioner som förekommer i grupp B används i SMS alltså för att markera sådana element som den andra samtalspartnern inte annars får veta om. Tyvärr finns det inga exempel på sådana här uttryck i mitt eget material vilket kan betyda att de inte är populära åtminstone inom den här ungdomsgruppen.

3.3.5 Pauser

I detta avsnitt fokuserar jag inte på pauser som sker mellan två sända meddelanden utan på pauser som förekommer inom ett meddelande, inom en samtalstur. Det är nämligen relativt vanligt att man både frivilligt och oplanerat har pauser mitt i diskussionen när det gäller talad kommunikation. Detta är någonting som till exempel ofta kan bero på att man inte har tillräckligt med tid att tänka ut de rätta orden, eftersom talad kommunikation sker snabbt. Pauser kan uttrycka många känslor, både positiva och negativa. Därför är de inte alls onödiga eller oviktiga utan de har alltid sin egen roll och betydelse i diskussionen. Tystnaden kan berätta väldigt mycket när man granskar den i sin autentiska kontext. På samma sätt som andra icke-verbala element kan också olika slags pauser betyda nästan vad som helst och de kan användas på mycket kreativa sätt.

I skrivet språk brukar man däremot inte markera pauser på något sätt. Skrivaren kan ta sina pauser när som helst och ingen får veta om dem. Att skriva och uttrycka sig genom skriften tar alltid mer tid än att tala, vilket betyder att man verkligen har tid att välja sina ord. Det är en stor fördel i skriven kommunikation att man har en möjlighet att gå igenom och skriva om texten i lugn och ro. På det sättet blir det onödigt och till och med opassande att markera pauser i den färdigskrivna texten och därför kan de inte ha samma funktion i skriften som i talet.

Man försöker ändå ibland – mer eller mindre lyckat – uttrycka pauser i textmeddelanden, fast det är klart att dessa element inte är naturliga i skrivet språk. Det är till och med möjligt att sända helt tomma meddelanden vilket bland annat kan hänvisa till att sändaren inte kan komma på något att säga eller att han eller hon inte vill tala med mottagaren (Kasesniemi & Rautiainen 2001:140). I själva verket kan alltså ett sådant här tomt meddelande berätta mer än flera ord och på det sättet också vara mycket kommunikativt och informativt. Pauser kan också markeras i textmeddelandekommunikationen med punkter, till exempel ... vilket kan ha flera olika betydelser. Det kan till exempel hänvisa till att man inte vet vad man borde säga, att man inte vill säga något, att man är sur, ledsen, arg och så vidare. Ibland betyder det att sändaren har tagit en paus när han eller hon har skrivit.

(1) Helou bara... Va jö do? (N, pojke)

Hej bara... Vad gör du?

(2) eman lat så eman... (P, flicka)

Är man lat så är man...

De pauser som har markerats i SMS (exempel 1 och 2 ovan) motsvarar relativt direkt de pauser som förekommer i det normala samtalet, att man har velat tänka lite närmare efter vad man vill säga. Pauser kan också i vissa fall betyda att man dels talar för sig själv när man skriver (exempel 2). Detta visar att SMS-kommunikationen ofta är mycket spontan, att man verkligen försöker svara på meddelanden så snabbt och så naturligt som möjligt med sitt eget språk. Därför är det inte alls så viktigt att ta hänsyn till skrivregler eller rättskrivning. Det känns egentligen ganska motiverat att också markera de pauser som man har tagit under skrivprocessen eftersom de gör texten mer talspråklig och på så sätt också mer personlig.

3.4 Talspråkliga drag

3.4.1 Dialektala uttryck

Pedersöre och Nykarleby ligger i det svenskspråkiga Österbotten, där olika dialekter verkligen blomstrar. Till exempel Ann-Marie Ivars (2003:60) har konstaterat att finlandssvenska dialekter har det starkaste fästet i Österbotten, om man tänker på situationen i hela Finland. Österbottningarna, såväl gamla som unga är speciellt stolta över sina egna språkvarianter och fortsätter att rikt och mångsidigt använda dem i sitt dagliga språkbruk. Kasesniemi & Rautiainen (2001:179) har också lagt märke till att ungdomarna inte ens vill börja använda standardspråk i sina textmeddelanden, eftersom det ser alltför formellt ut. Det är viktigt för dem att kunna använda sitt eget språk. I vissa fall är det alltså inte alls normalt att använda så kallat fint språk utan det blir till och med ett stort fel om man gör så (Westman 1998:161).

Största delen av de gymnasister som deltog i min undersökning använde dialekt i sina textmeddelanden. Det här är egentligen ganska överraskande om man tänker på de kännetecken som är typiska och viktiga för SMS-språket. Dialektala ord kan nämligen vara betydligt längre än standardsvenska ord, för de har vanligen till exempel ganska mycket diftonger och långa vokaler. Det är också uppenbart att när det gäller dialekt och slang är det fråga om skillnaden mellan skrivet och talat språk. Dialekt är nämligen någonting som normalt enbart talas, inte skrivs (Westman 1998:152). Det här leder till att texten som utnyttjar massor av dialektala ord ibland kan se mycket konstig ut, eftersom man har blivit van vid att bara läsa text som har skrivits på skriftspråk. Dessutom har man oftast bara lärt sig att lyssna på dialekten, inte att läsa. Det är alltså inte helt oproblematiskt att skriva direkt som man talar eftersom det inte finns några tydliga regler och rättskrivningsprinciper att följa.

Det finns väldigt många exempel på dialektala uttryck och slangord i textmeddelandematerialet. Med tanke på den här undersökningen var det bra att välja två närliggande kommuner, vars dialekter liknar varandra. Närmare sagt är det fråga om en större grupp: österbottniska dialekter. Därför kan det alltid finnas små skillnader mellan dessa två kommuner men det finns variation också inom kommungränserna. Både

Pedersöre och Nykarleby är ganska stora kommuner om man tänker på arealen. Därför kan man inte påstå att det skulle finnas en enda homogen dialekt över hela det stora området. Dessutom är det tydligt att varje individ har sin egen språklig variant, en egen idiolekt, som han eller hon använder.

Här presenterar jag bara en liten del av de exempel på dialektala uttryck som jag har fått i mitt material. Exempelen ger samtidigt en grov översikt över de typiska dialektala särdrag som förekommer i Pedersöre och Nykarleby och som i vissa fall ganska radikalt skiljer sig från standardsvenskan.

<i>böri</i> = 'börja'	<i>skooji</i> = 'skogen'	<i>ikväld</i> = 'i kväll'
<i>skoda</i> = 'se, titta'	<i>gambäl</i> = 'gammal'	<i>saan</i> = 'sedan'
<i>håka</i> = 'märkte'	<i>kvöm</i> = 'vem'	<i>kanski</i> = 'kanske'
<i>halder på</i> = 'håller på'	<i>kva</i> = 'vad'	<i>myki</i> = 'mycket'
<i>kombe</i> = 'kommer'	<i>vann</i> = 'var'	<i>he</i> = 'det'
<i>vejt</i> = 'vet'	<i>når</i> = 'när'	<i>na</i> = 'något'
<i>måitt</i> = 'klaga'	<i>heim</i> = 'hemma'	<i>tett</i> = 'ditt'
<i>pinn</i> = 'person'	<i>bakett</i> = 'efter'	

Det är lätt att se att dialekten både i Pedersöre och i Nykarleby har bevarat några gamla uttals- och stavningsmönster. Till exempel den gamla diftongen *ei* finns kvar i orden *vejt* och *heim*. Det här är typiskt för alla dialekter i Norra Österbotten (Harling-Kranck, 1998:158), och också i nykarlebydialekten. Harling-Kranck nämner också det gamla *a:et* som uppträder här i exemplet *na*, som antingen kan betyda 'någon', 'något' eller 'några' beroende av kontexten. I materialet finns det också några gamla konsonantförbindelser till exempel i orden *gambäl*, *halder på* och *ikväld*, som nuförtiden har genomgått en assimilation. Det är intressant att märka hur dialektala ord ofta är längre än standardsvenska ord. Några ord har tydligen inte alls något att göra med standardsvenska ord utan de är regionala specialiteter. Exempel på sådana här ord är till exempel *måitt* ('klaga') och *skoda* ('se, titta'). Ordet *måitt* har kanske sitt ursprung i finskans *moittia* ('klaga, kritisera').

Eftersom dialekten och standardspråket skiljer sig ganska mycket från varandra och dialektala ord verkligen kan se konstiga ut i skriftlig form, är det klart att man bara kan

använda dialekt i sådana fall där både sändaren och mottagaren förstår den. Tolkningsprocessen kan bli ännu svårare om man till exempel börjar förkorta dialektala uttryck beroende av meddelandets begränsade utrymme. Då kan texten se ännu mer svårtolkad ut. Det är alltså viktigt att båda samtalsparterna kan översätta meddelandet från talad kommunikation till skriven kommunikation.

3.4.2 Fula ord

I mitt textmeddelandematerial förekommer det också en del fula ord och svordomar, vilket inte alls är typiskt för det officiella standardspråket – inte för talet och inte heller för skriften. Därför är det snarare fråga om talspråket och dess anpassning i skriftlig kommunikation (se exempel 1 och 2) när man undersöker svordomar i textmeddelanden (Hård af Segerstad & Sofkova Hashemi 2003:132). Prototypiskt hör svordomar bara till spontan talad kommunikation och de är också mycket kontextbundna. Ändå förekommer svordomar också i SMS-kontexten vars språk är mycket talliknande och fritt. Man vill alltså gärna skriva på samma sätt som man normalt talar. Om man normalt brukar använda fult språk, är det sannolikt att det förekommer också i textmeddelanden.

(1) Men sejtans flicko! (N, pojke)

Men satans flicka!

(2) he blåse ju som satan :P (P, pojke)

Det blåser ju som satan.

Man kan knappast dra några slutsatser med hjälp av mitt begränsade material eftersom användningen av sådana här uttryck beror mycket på kontexten, sändaren och hans personlighet samt också mottagaren. Troligen finns det inte några entydiga orsaker till varför man använder fula ord i textmeddelanden. I allmänhet används svordomar i SMS-språket på samma sätt som i normal talad kommunikation, bland annat som förstärkningsord vars egen ordbetydelse ändå är mycket vag (Hård af Segerstad & Sofkova Hashemi 2003:132). Det viktigaste med svordomar tycks alltså vara att de betonar andra ord och uttryck som samtidigt också kan få nya konnotationer, antingen positiva eller negativa.

Det är också ganska intressant att observera hur eleverna har använt några andra språk än svenskan när det är fråga om svordomar i SMS-kontexten. Speciellt finskan tycks vara ett populärt och användbart språk, vilket säkert beror på att de finska svordomarna ofta anses vara hårdare än de svenska. Några av de fula ord som förekommer i mitt textmeddelandematerial är ganska svaga, såsom *crap*, *shit* och *bullshit*, men det finns också många starkare svordomar med, till exempel *perkele* som också ibland förekommer i formen *PRKL*, *saatana* (eller *stn*) samt *fuck* (eller *fucken*). Dessutom finns det en akronym med i mitt SMS-material, nämligen bokstäverna *WTF* som representerar uttrycket *What the fuck*.

På detta sätt kan man konstatera att det verkligen finns mycket variation i mitt textmeddelandematerial när det gäller fult språk och svordomar och att det inte finns några tydliga regelbundenheter i bruket av dem. Det är alltså mycket svårt att allmänt börja analysera hur mycket svordomar används i textmeddelanden. I talad kommunikation förekommer svordomar oftast helt spontant och detta tycks vara vanligt också i SMS-kontexten.

3.5 Skillnader mellan flickor och pojkar

I det här avsnittet diskuterar jag skillnader som förekommer i textmeddelanden beroende på skribentens kön. Eija-Liisa Kasesniemi och Pirjo Rautiainen (2001:183-186) skriver att SMS-kulturen är mer populär bland flickor än pojkar. De har också upptäckt några typiska drag bland båda könen då det gäller språket i textmeddelanden. Det kan alltid finnas undantagsfall, men oftast brukar pojkar till exempel skriva mycket kortare meddelanden än flickor. Pojkar skriver också om ganska praktiska ämnen och de sänder inte SMS bara för nöjes skull. Ibland kan det här betyda att deras meddelanden bara består av en enda fråga eller på motsvarande sätt ett väldigt kort svar. Man kan i princip bara svara ”ja” eller ”nej”, fast det här säkert beror mycket på själva frågan.

Flickor anses vara mer impulsiva och emotionella med sina meddelanden och de kan ibland skriva bara för att få social kontakt. De har inte nödvändigtvis något särskilt att fråga eller kommentera, utan de vill bara samtala med någon. Därför är flickornas SMS inte alltid särskilt informativa. Flickor brukar också oftare utnyttja hela potentiella

utrymmet – alltså 160 tecken – när de skriver meddelanden. (Kasesniemi & Rautiainen 2001:183–186.) Ytterligare brukar de använda smilisar betydligt oftare än pojkar (Kopomaa 2000:64). Enligt Kopomaa avslöjar det här resultatet att flickor också annars använder intima och känsliga uttryck i sina SMS och diskuterar mera personliga ämnen än pojkar.

Gymnasisterna i Pedersöre har också lagt märke till likadana tendenser i sina egna meddelanden. Största delen av eleverna anser att flickor faktiskt brukar skriva mer personliga och betydligt längre meddelanden än pojkar. Flickornas meddelanden karaktäriseras som typiskt påhittiga och i någon mån också emotionella. De brukar till exempel använda mera smilisar och asterisker än pojkar för att pigga upp sina meddelanden. Några gymnasister tycker också att flickor använder flera standardsvenska ord och andra finare uttryck i sina meddelanden, medan pojkar i allmänhet skriver sämre och slarvigare. Pojkarna anses också annars skriva ganska tråkiga och enkla textmeddelanden.

Pojkar är vanligen mycket mer konkreta när det gäller samtalsämnen och de går normalt också rakt på sak utan några onödiga inledningsfraser. Flickor tillägger gärna extrainformation om bara utrymmet i meddelandet räcker till. På det sättet är flickornas SMS mer kommunikativa. Gymnasisterna i Nykarleby frågades inte direkt vad de tänker om situationen, men när man analyserar deras meddelanden kan man upptäcka likadana skillnader mellan flickor och pojkar som också förekom i Pedersöre. På detta sätt skulle man kunna säga att ungdomarna både i Pedersöre och i Nykarleby skriver ganska prototypiska meddelanden när det gäller deras eget kön. Eleverna var också själva mycket medvetna om detta.

4 AVSLUTNING

4.1 Diskussion

Min undersökning ger bara en kort och partiell beskrivning av de olika språkliga och kommunikativa konstruktioner och särdrag som förekommer i textmeddelanden. Jag kan alltså inte dra några definitiva slutsatser av min undersökning eftersom analysmaterialet är

begränsat och ensidigt betonar ungdomar och deras textmeddelandebruk. I undersökningen har jag tagit med sammanlagt 71 elever som alla bor på samma ort i Österbotten. Deltagarna är ungefär lika gamla, 15–17 år och alla på samma stadium i skolan, första årskursen i gymnasiet. Resultatet kunde bli helt annat om undersökningen genomfördes till exempel i Åboland, Nyland eller på Åland. Elever i någon annan åldersgrupp skulle också kanske ha svarat annorlunda på frågorna.

Man måste också ta hänsyn till att SMS-kulturen hela tiden förändras och blir mer mångsidig. Jag genomförde min enkätundersökning för några år sedan. Hur mycket har SMS-språket och dess särdrag redan förändrats sedan dess? Detta forskningsområde är mycket krävande, eftersom det hela tiden är mycket aktuellt. Varje mobiltelefonanvändare kan i praktiken påverka SMS-språket och dess framtid, åtminstone i sin egen omgivning. Det kan också förekomma några nya universala konstruktioner, sådana som smilisar och asterisker tycks vara i dag.

Det har varit en stor utmaning för mig att finna regelbundenheter i textmeddelanden och deras språkbruk, även om mitt material har varit mycket begränsat. Det som tydligt har varit svårast med denna undersökning är att jag ändå har varit tvungen att kategorisera språkbruket i textmeddelanden på något sätt. Såsom jag redan tidigare flera gånger har konstaterat, är det tydligt och klart att textmeddelanden alltid måste undersökas i sin ursprungliga kontext. De kan inte analyseras rätt om de delas i mindre enheter – till exempel i enstaka meningar. Därför har jag bara kunnat ta fram och analysera sådana användningssätt och speciella drag som förekommer i mitt eget material. Då har jag också alltid kunnat läsa igenom hela meddelandet och på det sättet tolka vad någon bestämd fras betyder i just detta sammanhang. Ändå kan textmeddelanden i verkligheten få en massa olika variationer beroende av bland annat sändaren, mottagaren och själva situationen där textmeddelanden sänds eller läses. I varje fall är det mycket svårt att finna ett prototypiskt textmeddelande eftersom det inte finns några entydiga regler eller etiketter som man borde följa.

Hela ämnet är också mer eller mindre problematiskt att undersöka vetenskapligt. Hur objektivt kan man analysera i vilket syfte någon språklig funktion har använts i något särskilt SMS? Ibland är det faktiskt omöjligt att veta vad SMS-sändarna har tänkt under sin skrivprocess eller vad man har velat säga med något enstaka uttryck. Det är alltså mycket

svårt att svara på frågan ”Varför?”. Detta beror troligen på att jag inte är den rätta mottagaren – att jag inte har likadana privata och speciella kunskaper om samtalsämnet som den egentliga sändaren och mottagaren. Som sagt kan det vara svårt att förstå alla fina nyanser som förekommer i SMS om man inte är tillräckligt bekant med den ifrågavarande kontexten.

Dessutom är det ont om undersökningar som tidigare skulle ha behandlat samma tema som jag eftersom forskningsområdet är så pass nytt. Det finns ganska många verk som bara beskriver hurdana egenskaper textmeddelanden har i allmänhet utan att de närmare skulle börja analysera dem och deras variation i olika sammanhang. Jag har däremot medvetet velat försöka förstå varför man överhuvudtaget väljer de metoder och konstruktioner som man använder i de meddelanden som finns med i mitt eget material. Jag har alltså inte velat koncentrera mig bara på några enskilda ord och hur de förändras när de används i textmeddelanden utan har också velat diskutera lite större enheter. Som jag tidigare har konstaterat, måste man ta hänsyn till både form, betydelse och funktion när man analyserar språket och dess användningssätt. Det som har varit viktigt i min undersökning är alltså att ta reda på hurdan funktion ord och också längre uttryck kan ha i text. Ur denna synvinkel har jag sedan jämfört SMS-språket med andra kommunikationsmedel och kommunikationssätt samt också diskuterat likheter och olikheter med både talat och skrivet språk.

I den här undersökningen har jag alltså inte ens försökt att svara på alla intressanta forskningsfrågor som gäller textmeddelanden och deras språk. I framtiden skulle det vara utmanande att fortsätta att studera SMS-språket genom att till exempel jämföra två separata ungdomsgrupper och deras textmeddelanden närmare med varandra. Man skulle också kunna göra en djupare undersökning angående flickor, pojkar och SMS, eftersom det troligen skulle komma fram mera detaljer i en omfångsrikare studie. Det är dessutom möjligt att ta reda på om vuxna och ungdomar använder olika SMS-konstruktioner, för SMS-språket är knappast bara ett ungdomsfenomen. Man kunde också undersöka om finlandssvenska och sverigesvenska SMS-konstruktioner och -principer liknar varandra eller skiljer sig från varandra.

4.2 Sammanfattning

Att kommunicera genom SMS är en ny möjlighet som har uppkommit tack vare mobilteknologin och dess snabba utveckling. Det är relativt enkelt och billigt att sända textmeddelanden var som helst och när som helst. Ibland tycks det ändå inte vara tillräckligt med utrymme att säga allt som man vill eftersom ett textmeddelande bara består av 160 tecken. Då behöver man ofta förkorta ord och uttryck med olika påhittiga metoder för att spara både rum och pengar. Man utelämnar också annars allt detta som inte är helt nödvändigt i texten med tanke på dess förståelighet. Därför kan textmeddelanden också ibland se ganska konstiga ut.

Det är inte heller enkelt att ha en livlig, vanlig dialog genom att sända meddelanden. Det blir svårigheter bland annat med att uttrycka olika slags känslor, ansiktsuttryck eller andra gester som annars är väldigt synliga i ett samtal som sker ansikte mot ansikte och som samtalspartnern normalt får veta om utan att man på något speciellt sätt behöver börja markera dem. I SMS-språket kan man i stället för dessa samtalsmönster använda smilisar, asterisker eller interjektioner som på sätt och vis har likadana innebörder men som kan vara tvetydiga i sina betydelser. De används också för att göra texten livligare, inte enbart för att egentligen berätta om sändarens känslor under skrivprocessen.

Strukturen i en SMS-diskussion är inte på något sätt bestämd och fast. Textmeddelanden kan börja direkt utan att använda några typiska inledningsfraser och småprat. Att sluta diskussionen är inte alltid så lätt. Man måste markera tydligt och klart när det är fråga om det sista meddelandet. Turtagningen kan också orsaka några problem. Om meddelandet inte innehåller element som självklart kräver ett svar kan mottagaren ibland tolka sändarens intentioner fel och lämna meddelandet obesvarat.

SMS-språket är en mycket informell språkvariant. Därför är det naturligt att det finns många talliknande och talspråkliga drag med i textmeddelanden. I mitt material är det speciellt österbottnisk dialekt som har en dominerande ställning i textmeddelanden och deras språk. Pedersöre och Nykarleby har en stark egen dialekt som inte alltid är den lättaste att skriva eftersom den normalt bara förekommer i talat språk. Ändå har man velat

använda dialekt i stället för standardsvenska som skulle se alltför formellt ut i SMS-kontexten.

I min undersökning har jag också konstaterat att flickor och pojkar skriver i någon mån olika textmeddelanden. Pojkar skriver kortare och enklare meddelanden utan några onödiga tillägg medan flickor skriver långa och mångsidiga samt språkligt uppfinningsrika meddelanden. Pojkar går rakt på sak och skriver om praktiska ämnen medan flickor använder textmeddelanden för att samtala och sladdra. Flickornas meddelanden är typiskt mer kommunikativa och pojkarnas informativa om man vill göra en slags vag generalisering.

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur:

Allwood, Jens, 1979. Ickeverbale Kommunikation – En Översikt. I: *Tvåspråkighet*. Astrid Stedje och Peter af Trampe (red.). Stockholm: Akademilitteratur, s. 1–22.

Bolander, Maria, 2001. *Funktionell svensk grammatik*.
Stockholm: Liber.

Chafe, Wallace L., 1982: Integration and Involvement in Speaking, Writing and Oral Literature. I: *Spoken and Written Language: Exploring Orality and Literacy*. Deborah Tannen (red.). New Jersey: Ablex Publishing Corporation, s. 35–53.

Collot, Milena & Belmore, Nancy, 1996: Electronic Language: A New Variety of English. I: *Computer-mediated communication: linguistic, social and cross-cultural perspectives*. Susan Herring (red.). Amsterdam: Benjamin, s. 13–28.

Dahl, Östen, 2000: *Språkets enhet och mångfald*.
Lund: Studentlitteratur.

Du Bartell, D., 1995: Discourse Features of Computer-Mediated Communication: 'Spoken-like' and 'Written-like'. I: *Organization in Discourse. Proceedings from the Turku Conference*. B. Wårvik, S-K Tanskanen & R. Hiltunen (red.). Åbo: University of Turku, s. 231–239.

Harling-Kranck, Gunilla, 1998: Finlandssvenska dialekter. I: *Från Pyttis till Nedervetil. Tjugonio prov på dialekter i Nyland, Åboland, Åland och Österbotten*. Gunilla Harling-Kranck (utg.). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, s. 158–159.

Hoey, Michael, 2001. *Textual Interaction: An Introduction to Written Discourse Analysis*.
London: Routledge.

Hård af Segerstad, Ylva, 2002: *Use and adaptation of written language to the conditions of computer-mediated communication*. Göteborg: Department of Linguistics, University of Göteborg.

Hård af Segerstad Hasselgren, Ylva, 2003: Språket i SMS – en translingvistisk dragqueen? I: *Gränser. Humanistdag-boken nr 16*. Eva Ahlstedt, Maj-Lis Follér, Aina Lundqvist, Maria Nyman, Thomas Magnusson, Thomas Olsson och Barbro Ryder Liljegren (red.). Göteborg: Humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet, s. 119–127.

Hård af Segerstad Hasselgren, Ylva & Sofkova Hashemi, Sylvana, 2003: Skriftspråk i förändring möter förlegade skrivstöd. I: *Gränser. Humanistdag-boken nr 16*. Eva Ahlstedt, Maj-Lis Follér, Aina Lundqvist, Maria Nyman, Thomas Magnusson, Thomas Olsson och Barbro Ryder Liljegren (red.). Göteborg: Humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet, s. 129–136.

Ivars, Ann-Marie, 2003: Lokalt och regionalt i svenskan i Finland. Tendenser i språkutvecklingen i norr och söder. I: *Nordisk dialektologi*. Gunnstein Akselberg, Anne Marit Bødal & Helge Sandøy (red.). Oslo: Novus forlag, s. 51–62.

Kappas, Arvid & Hess, Ursula, 1995: Nonverbal Aspects of Oral Communication. I: *Aspects of Oral Communication*. Uta M. Quasthoff (red.). Berlin: Gruyter. s. 169–180.

Kasesniemi, Eija-Liisa & Rautiainen Pirjo, 2001: *Kännyssä piilevät sanomat: nuoret, väline ja viesti*. Tammerfors: Tampere University Press.

Kasvi, Jyrki J.J., 2002: *Tekstarimania*.
Helsingfors: Otava.

Ketamo, Harri, Multisilta, Jari, Haaparanta, Heikki & Suominen, Marko, 2004: *Nuoret ja matkaviestintä 2004*. Björneborg: Tampereen teknillinen yliopisto.

Kopomaa, Timo, 2000: *Kännykkäyhteiskunnan synty. Tihentyvä arki, tiivistyvä kaupunki*. Helsingfors: Gaudeamus.

Kopomaa, Timo, 2005: The Breakthrough of Text Messaging in Finland. I: *The Inside Text: Social, Cultural and Design Perspectives on SMS*. Richard Harper, Leysia Palen, Alex Taylor (red.). Dordrecht: Springer, s. 147–159.

Kukko, Mirjami, 2003a: Miksi sanot sen tekstiviestillä? I: *Hiidenkivi* 2/2003. Helsingfors: Valtion painatuskeskus, s. 27–29.

Kukko, Mirjami, 2003b: Tekstiviestikeskustelu – kaaosta vai järjestystä? I: *Kielikello* 1/2003. Helsingfors: Suomalaisen kirjallisuuden seura, s. 11–13.

Laursen, Ditte, 2005: Please reply! The replying norm in adolescent SMS communication. I: *The Inside Text: Social, Cultural and Design Perspectives on SMS*. Richard Harper, Leysia Palen, Alex Taylor (red.). Dordrecht: Springer, s. 53–73.

Lundström, Fredrik, 1997: Mellan tal och skrift. Om användningen av e-post. I: *Ut med språket! En bok om språkutveckling och pedagogisk praktik*. B. Garne (red.). Stockholm: Natur och Kultur, s. 142–157.

Nordberg, Bengt, 1992: Uttryck och ungdomars samtalsstil. I: *Tal och samtal*. Siv Strömquist (red.). Lund: Studentlitteratur, s. 150–176.

Nordman, Marianne, 2001: Textmeddelanden – en pilotstudie. I: *Svenskan i Finland 6. Föredrag vid sjätte sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland, Vasa 22-23.9.2000*. Marianne Nordman, Christer Laurén, Siv Björklund, Merja Koskela (red.). Vasa: Vaasan yliopisto s. 128–139.

Norrby, Catrin, 1996: *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.

Pridham, Francesca, 2001: *The Language of Conversation*. London: Routledge.

Westman, Margareta, 1998. *Språkets lustgård och djungel*. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 87. Stockholm: Norstedts Ordbok AB.

Yule, George and Brown, Gillian, 1983. *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 1–26.

Elektroniska källor:

Elisa Oyj, 2006: Elisa Tekstari. Hämtat från
<http://matkaviestinta.elisa.fi/public/elisa.do?id=hen_liittymat,liittyma_hy_0020.htm>.
Hämtat 28 mars 2007.

Kommunerna.net, 2006: Språkförhållanden och svenskspråkiga efter kommun 31.12.2005.
Hämtat från <http://www.kommunerna.net/k_peruslistasivu.asp?path=255;264;582;43913;1010;38705>. Hämtat 28 mars 2007.

Nationalencyklopedins Internettjänst. Hämtat från <<http://www.ne.se>>.
Hämtat 29 mars 2007.

Skog, Berit, 2003: ”QL M SMS?” I: *ISSA. Tidskrift fra Institutt for sociologi og statsvitenska*. Trondheim: NTNU. Hämtat från
<<http://www.svt.ntnu.no/iss/issa/010301.asp>>. Hämtat 14 mars 2007.

SMS. Hämtat från <<http://www.ling.gu.se/projekt/SMS/>>.
Hämtat 28 mars 2007.

Statistikcentralen, 2006: Antalet samtalsminuter över lokalnätet minskade år 2005 med en tredjedel från året innan [www]. Hämtat från
<http://www.stat.fi/til/tvie/2005/tvie_2005_2006-06-01_tie_001_sv.html>. Hämtat 18 april 2007.

Svenska Akademiens Ordbok – SAOB. Hämtat från <<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>>.
Hämtat 18 april 2007.

Yates JoAnne & Orlikowski Wanda J., 1993: Knee-jerk Anti-LOOPism and other E-mail Phenomena: Oral, Written and Electronic Patterns in Computer-Mediated Communication MIT Sloan School Working Paper #3578-93. Center for Coordination Science Technical Report #150. [www.] Hämtat från <<https://dspace.mit.edu/bitstream/1721.1/2474/1/SWP-3578-45849142.pdf>>. Hämtat 18 april 2007.

BILAGA 1: Frågeformulär (Nykarleby)

Bakgrundsinformation: (inringa det rätta alternativet)

Kön: a) tjej b) kille

Ålder: _____

Om meddelanden:

1. Ge så många exempel som möjligt på de förkortningar som du använder när du skickar SMS (t.ex. också=oxå).
2. Varför förkortar du ord?
3. Vilka smileys använder du? Ge exempel och förklaringar till dem.
4. Använder du stjärnorna? Ge gärna exempel.
5. Använder du telefonens speciella ordbok när du skriver SMS? a) ja b) nej)
6. Använder du andra språk (t.ex. finska / engelska) när du skriver SMS? a) ja b) nej
7. Vilka språk använder du?
8. Ge exempel på uttryck (också förkortningar) du använder på andra språk.
9. Tycker du att SMS-språket (förkortningar, smileys osv.) påverkar också ditt normala skriftspråk, t.ex. skoluppsatser? Hur? Ge exempel.
10. Skriv några exempel på SMS du har skickat till någon – tecken för tecken! Berätta också hur gammal (ungefär) mottagaren var!

BILAGA 2: Frågeformulär (Pedersöre)

Kön: a) tjej b) kille

Ålder: _____

1a. Brukar du förkorta ord när du skriver SMS? a) ja b) nej

1b. Varför/varför inte?

2. Ge så många exempel som möjligt på de förkortningar som du använder när du skickar SMS (t.ex. också=oxå).

3. Vilka smilisar använder du? Ge exempel och förklaringar till dem.

4. Använder du asterisker, t.ex. *glad*, *undrar*? Ge gärna exempel.

5a. Använder du telefonens ordbok/skrivstöd när du skriver SMS? a) ja b) nej

5b. Varför/varför inte?

6a. Använder du andra språk än svenska när du skriver SMS? a) ja b) nej

6b. Vilka språk använder du (t.ex. finska, engelska, tyska...)?

6c. Ge exempel på uttryck (också förkortningar, svordomar etc.) du använder på andra språk.

7a. Använder du dialektala uttryck när du skriver SMS? a) ja b) nej

7b. Ge några exempel på de dialektala uttryck du använder i SMS (också förklaringar, för det kan ju hända att jag inte förstår allt).

8a. Tycker du att SMS-språket (förkortningar, smilisar osv.) påverkar också ditt normala skriftspråk, t.ex. skoluppsatser? Hur? Ge exempel.

8b. Förändras ditt SMS-språk beroende av mottagaren (kompisar, föräldrar...), eller skriver du alltid på samma sätt?

9. Tycker du att det finns några skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller SMS? (tänk på t.ex. längden på meddelanden, samtalsämnen...)

10. Skriv några exempel på SMS du har skickat till någon – i sin helhet, tecken för tecken! Om det bara är möjligt, berätta också hur gammal (ungefär) mottagaren var!